

Tiedoksi annettava liite

Syyttäjän todiste/asiakirja nro 7

Syyttäjä vetoaa erityisesti niihin tekstin kohtiin, joihin liittyy merkintä.

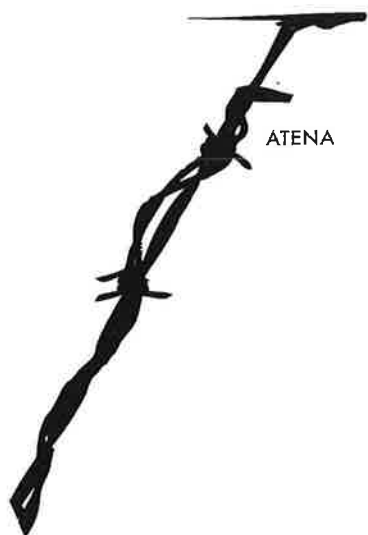
SP2

EERO KUPARINEN

Antisemitismin musta kirja

JUUTALAISVAINOJEN PITKÄ HISTORIA

ATENA

Helsingin kaupunginkirjasto
Kallion kirjasto

Helsingfors stadsbibliotek
Berghälls bibliotek

Sisällys

LUKIJALLE 7

I JOHDANTO – MITÄ ANTISEMITISMI ON? 9

II JUUTALAINEN ANTIIKIN ONGELMANA 15

Juutalaisten varhaishistoria – esiintykö Raamatussa antisemitismia? 15

Hellenismin uhka 23

Rooman valtakunnassa kaikki hyvin? 28

Keisarikunnan kuohuvat provinssit 33

Roomalaiset ja kirjallinen antisemitismi 40

Kristillinen kirkko juutalaisvastaisuuden asialla 43

III KESKIAJAN SYNTISEN JUUTALAISEN MONET KASVOT 53

Juutalainen islamin maailmassa 53

Keski-Eurooppa löytää juutalaisen 57

Kirkon ja valtion puristuksessa 62

Harhamallisen antisemitismin tuomittava juutalainen 69

Keskiajan antisemitismin taloudellinen aspekti 80

Karkotukset – keskiajan lopullinen ratkaisu 85

Juutalainen eristetään 91

Myöhäiskeskiajan torjuva juutalaiskuva 94

IV UUSI AIKA – VANHA VAIVA 101

Juutalainen uskonpuhdistuksen jaloissa 101

Kiistelty Luther 106

Juutalainen hyödyn ja haitan ristivedossa 112

Kirjallisuus löytää juutalaisen 115

Koukkunokat tulevat – leimaavan antisemiittitaiteen synty 125

Itä-Euroopan nousu antisemitismin kartalle 131

V JUUTALAISEMANSIPAATION VASTAVIRRASSA 137

Ghetosta yhteiskuntakelpoisuuteen 137

Juutalaiskysymyksestä juutalaisongelmaksi 140

Juutalainen sanan ja kuvan kurimuksessa 145

Modernin antisemitismin synty 150

Joukkovoimalla juutalaisuhkaa vastaan 154

Juutalaisista tulee rotu 158

Saksalaisen kulttuurin puolesta 162

Itävaltalainen vaihtoehto 168

Pogromeita ja rituaalimurhia – Kaksoismonarkian pimeä itäreuna 173

Tapaus Dreyfus ja ranskalainen antisemitismi 178

Antisemitismi marginaali-ilmiönä – angloamerikkalainen maailma 184

Antisemitismi Pohjolassa 189

Tsaari-Venäjän pogromit – Venäjää laajempi ongelma 197

VI HOLOKAUSTIN VUOSISATA	205
Legenda Siionin viisaiden pöytäkirjoista	205
Hitler ja antisemitismi	210
Antisemitismi Weimarin tasavallassa	219
Juutalaiset kansallissosialismin ruuvipenkissä	225
Valkoisesta antisemitismistä punaiseen	240
"Puola puolalaisille!"	245
Romania – antisemiittisin?	250
Antibolshevistisen antisemitismin Unkari	252
Slovakia ja "pienempi paha"	256
"Kumipohjaisen antisemitismin" Itävalta	258
Baltia ja Balkan antisemitismin asialla	260
Vichyn tiellä – muukalaiskammoinen Ranska ja antisemitismi	265
Marginaalisen antisemitismin Hollanti ja Belgia	269
Juutalaisvihaa brittiläisittäin	271
Torjuva USA	273
Entä Suomi?	277
Toinen maailmansota luo Saksan juutalaiskysymykseen uuden asetelman	285
Lopullisen ratkaisun loputon ongelma	291
Täydellistä tuhoa tavoittelemassa	301
Miten kaikki oli mahdollista?	314

VII AUSCHWITZIN JÄLKEEN 327

Saksan tuskallinen tilinteko 327

Antisioionismista tuki antisemitismille 337

Vaihtoehtona menneisyyden kieltäminen 346

Onko mikään muuttunut? 355

Antisemitismin tulevaisuus 362

LÄHDEVIITTEET 365

KUVALÄHTEET 420

HAKEMISTO 421

VII Auschwitzin jälkeen

Puolan väitettyjen "kaasukammioiden" ja krematorioitten perusteellinen tutkimus kumoaa vääjäämättä väitteet niiden käyttämisestä laajamittaiseen ihmisten teloittamiseen kaasulla. Se on ainoa johtopäätös, johon kukaan vastuullinen ja järkevästi ajatteleva asiantuntija voi päätyä.

FRED A. LEUCHTER

Juutalaiset hallitsevat maailmaa muiden kautta. He saavat muut taistelemaan ja kuolemaan puolestaan.

MAHATHIR MOHAMAD

SAKSAN TUSKALLINEN TILINTEKO

Auschwitzin jälkeisen juutalaisvastaisuuden historian osalta varmasti intensiivisimmän huomion kohteena on kaikkien antisemitismiin liittyvän johdosta ollut ymmärrettävästi Saksa. Hitlerin Saksan juutalaisvainojen aiheuttaman tuhon paljastuessa koko laajuudessaan keväällä 1945 maailma oli järkyttynyt. Miten antisemitismin historiassa on ollut kaikkein pisimmälle vienyt kansakunta suhtautuisi jatkossa juutalaisiin, on ollut jatkuvan huomion kohteena. Saksalaiset ovatkin olleet menneisyydestään johtuen eräänlaisessa rikkoisvalvonnassa. Voi myös sanoa, että saksalaisten tilinteko menneisyyten kanssa on ollut vaikea. Jo lähtötilanteesta oli tätä ajatellen epäkiitollinen, koska Hitlerin järjestelmä ei kaatunut vuonna 1945 saksalaisten itsensä toimesta, vaan ulkovaltojen aseina. Voittajavallat myös jakoivat seuraavien vuosien ajan oikeutta miehittämiseen Saksassa. Kaikki merkittävimmät

toisen maailmansodan tapahtumiin liittyneet oikeudenkäynnit olivat heidän järjestämiään. Päänavajaana tässä toimi neljän voittajavallan Nürnbergissä vuosina 1945–46 järjestämä kansainvälinen sotarikosoikeudenkäynti. On varsin kuvaavaa voittajavaltioiden suhtautumiselle Hitlerin Saksan juutalaisvainoihin, että juutalaisia vastaan tehtyjä rikoksia oli vaikea saada sopimaan Nürnbergin oikeudenkäynnin syytelistään. Jos rikokset oli suoritettu miehiteyllä alueella, ne olisi ollut mahdollista laskea mukaan sotarikoksiin, muuten ei. Erityisen ongelmalliseksi tässä nousi Julius Streicherin kohtalo. Englantilaiset ja amerikkalaiset halusivat saada Streicherin tuomiolle, mutta muihin syytettyihin sopivien kolmen sodankäyntiin liittyneen syytekohdan¹ kautta tämä ei ollut mahdollista. Streicherin toimien rikollisuudesta ei haluttu tehdä kuitenkaan uutta lakia.² Lopputuloksena oikeudenkäyntiä valmistelevat tuomarit laativat neljännen syytekohdan, rikokset ihmisyyttä vastaan. Siinä ei

Serraava
sin on s. 336

КРОКОДИЛ СЛЕДЫ ПРЕСТУПЛЕНИЙ

Neuvostoliitossa juutalaisten asema oli uhanalaisin Stalinin hallinnon viimeisinä vuosina. Legenda Siionin viisaiden pöytäkirjojen markkinoimasta juutalaisten salaliitosta kristikuntaa kohtaan sai tammikuussa 1953 paikallisen sovellutuksensa ns. lääkärisalaliiton muodossa. Suurimalta osin juutalaisista lääkäreistä koostuneen yhdeksän lääkärin ryhmää syytettiin salaliitosta eräiden neuvostojohdon jäsenien murhaamiseksi. Kuvassa *Krokodil*-lehden näkemys naamionsa pudottavista juutalaisista heidän rikostensa paljastuessa. Piirros on tammikuulta 1953.

tuolloin havaittavissa koululaisten asenteita kartoittaneissa tutkimuksissa. Esimerkiksi vuonna 1992 tehdyn tutkimuksen mukaan 14 % 14–18 -vuotiaista koululaisista oli valmis hyväksymään sloganin ”Juutalaiset ovat Saksan onnettomuus”, kun 20–25-vuotiaiden nuorten osalta vastaava luku oli vain 1 %.³⁰ Tämä enteili jatkossa muutosta DDR:n antifasistisen kasvatuksen alhaisina pitämiin antisemitismin kannatuslukuihin.

Vuosituhanen vaihteen jälkeen teutetuissa, aiempaa monipuolisemmissa tutkimuksissa saksalaisten suhtautumisesta juutalaisiin on saatu mitaustuloksia, joiden perusteella antisemitismin voi tulkita jälleen voimistuneen. Tästä kieli myös Saksan liittopuolilla edustettuina olleiden puolueiden joulukuussa 2003 päättämä yhteinen listaus antisemitismiä vastaan. Tilaisuudessa puhunut parlamentin puhemies Wolfgang Thierse vaati saksalaista

maan menneisyyden vuoksi jatkuvaan välienselvittelyyn antisemitismin kanssa ja totesi niin peiteltyyn kuin avoimenkin antisemitismin olevan sairauksia saksalaisten keskuudessa.³¹ Antisemitismin infektio onkin elänyt eri muodoissaan varsin voimallisena 2000-luvun saksalaisten keskuudessa. Bielefeldin yliopistossa vuonna 2004 tehdyn GMF-tutkimuksen mukaan perinteiseen antisemitismiin viittaavat ennakkoluulot – käsitys siitä, että juutalaisilla on Saksassa liikaa vaikutusvaltaa, tai että juutalaiset ovat itse osin syyllisiä vainoamiensa – liikkuvat vielä suhteellisen alhaisissa arvoissa: edellisen väittämän oli valmis allekirjoittamaan 21,5% haastatelluista ja jälkimmäisen 17,4%. Sekundäärisen antisemitismin osalta saadut arvot olivat sitä vastoin huomattavan korkeat: haastatelluista 68,3% tunsi suuttumusta siitä, että saksalaisia muistutetaan edelleenkin heidän juutalaisia kohtaan tekemistään rikoksista.³² Saksalaisten samassa yhteydessä tutkitun Israel-kriittiseen asennoitumiseen ja sen vauhdittamaan antisemitismiin palataan tuonnempana.

ANTISIONISMISTA TUKI ANTISEMITISMILLE

Antisemitismin historian toisen maailmansodan jälkeistä aikaa kokonaisuutena tarkasteltaessa suhtautumisessaan juutalaisiin 'erikoistarkkailuun' laitettun Saksan hiipuvalla antisemitismillä voidaan olla olleen sittenkin paljon vähemmän vaikutusta antisemitismin jatkohistoriaan kuin Itä-Euroopan sosialistisessa järjestelmässä kukintaansa kasvaneella antisionismilla.

Koko toisen maailmansodan jälkeisen ajanakson voi sanoa alkaneen Itä-Euroopassa juutalaisten kannalta onnettomissa merkeissä. Ensimmäiset pahem-

mat ongelmat juutalaiset kokivat Puolassa, jossa valtaväestön oli vaikea tulla näiden kanssa toimeen muuttuneessa poliittisessa tilanteessa. Puolan uudet kommunistiset vallanpitäjät osoittautuivat juutalaisten ainoaksi tueksi ja turvaksi, ja tämä yhteisymmärrys loi puolestaan pohjaa väitteille siitä, että *Żydokomuna*, juutalaisten ja kommunistien salaliitto oli saanut Puolan vihdoin valtaansa. Maan kommunistisen hallinnon alkuvuosina Puolan juutalaiset joutuivat toistuvan väkivallan uhreiksi. On arvioitu, että vuosien 1944 ja 1947 välillä Puolassa murhattiin 1500–2000 juutalaista, valtaosa yksittäin tai pieninä ryhminä. Pahin välikohtaus koettiin Kielcessä heinäkuussa 1946 väkijoukon hyökätessä juutalaisten kimppuun sillä seurauksella, että 42 juutalaista menetti henkensä ja yli sata haavoittui. Puolan 1940-luvun pogromeihin liittyi usein myös juutalaisiin kohdistettuja syytöksiä rituaalimurhasta, näin myös Kielcen tapausten yhteydessä.³³

Itä-Euroopan antisemitismin äänenkannattajaksi nousi kuitenkin 1940-luvun loppuvuosista alkaen Neuvostoliitto, joka tuli määräämään myös itäisten satelliittiensä äänenpainot suhteessa juutalaisiin ja juutalaisuuteen.³⁴ Neuvostoliitossa sodan päättymisen ei ollut lopettanut antisemitismia. Päinvastoin, sitä ilmeni erityisesti alueilla, jotka Saksassa oli miehittänyt sodan aikana. Vanhoihin ennakkoluuloihin sekaantui nyt pelko juutalaisten paluusta entisiin asuntoihinsa ja entisiin virkoihinsa. Pelätessään menettävänsä hallintonsa kannatusta kansallisille kommunisminvastaisille liikkeille neuvostoviranomaiset eivät halunneet leimautua juutalaisten suojelijoiksi. Sen sijaan he myötäilivät kansan antisemiittisiä tunteita välttämällä kuitenkin antisemitismin väkivaltaisuuksiin asti päästämistä. Juutalais-

ten kannalta suurimmat ongelmat aiheutti kuitenkin Stalin ja hänen toisen maailmansodan jälkeinen juutalaispolitiikkansa.

Maailmansodan tapahtumat olivat nostattaneet myös Venäjän juutalaisten kansallistunnetta. Stalin koki tämän uhkaksi, ja 1940-luvun jälkipuolelta lähtien neuvostoviranomaiset ryhtyivät hyökkäämään juutalaisia vastaan useammallakin rintamalla. Ensimmäiset juoksuhaudat juutalaisia vastaan kaivettiin vuosina 1946–48 porvarillisen nationalismin rintamalla. Vuosina 1948–49 sotaa käytiin kosmopolitismia vastaan, ja vuosina 1950–53 sodittiin vihdoinkin molemmilla rintamilla. Taistelussa juutalaisia vastaan Neuvostoliitto ei tyytynyt vain agitaatioon ja muihin verbaalisiin aseisiin, se käytti aseenaan myös juutalaisten kulttuurihenkilöiden joukkovangitsemisia ja näytösoikeudenkäyntejä. Viimeksi mainituista kuuluisin oli heinäkuussa 1952 järjestetty oikeudenkäynti, jossa 23 Neuvostoliiton juutalaista kulttuurivaikuttajaa tuomittiin kuolemaan. Sama kohtalo oli edessään myös eräillä juutalaisilla talouselämän vaikuttajilla, joita myös vedettiin oikeuteen.

Porvarillista nationalismia ja kosmopolitismia kuuluisimmat oikeudenkäynnit tuotti kuitenkin sionismi, josta tuli 1940-luvun lopulta lähtien yhä useammin juutalaisten rikokseksi leimattu pahe. Venäläisen antis-ionismin nousu on yhdistettävissä Neuvostoliiton ja Israelin joutumiseen Lähi-idän ja Kylmän sodan rintamilla eri leireihin.³⁵ Sionismi leimattiin vastavallankumouksellisuudeksi, se oli yhteistoimintaa imperialististen USA:n ja Israelin kanssa pyrkimyksenä luhistaa sekä Neuvostoliiton että Itä-Euroopan sosialistinen hallinto. Myös sionismin peikkoa vastaan Itä-Euroopan sosialistinen blokki soti näyteoikeudenkäynnein.

Tunnetuimmat näistä ovat Unkarin puoluejohtaja László Rajkia (1909–49) ja Tshekkoslovakian ulkoministeri Rudolf Slánskya (1901–52) vastaan vuosina 1949 ja 1950–52 järjestetyt oikeudenkäynnit. Molemmissa tapauksissa syyte koski sionistista salaliittoa, ja molempien kohdalla myös lopputulos oli sama, kuolemantuomio. Juutalaissyntyisen ulkoministeri Slánskyn ohella tuomittiin ja hirtettiin myös 10 muuta poliitikkoa.³⁶ Neuvostoliiton tapauksessa kuuluisin sionistisaliitto on ns. lääkarisaliitto tammikuulta 1953. Väitettyyn salaliittoon liittyen pidätettiin yhdeksän lääkäriä syytettynä salaliitosta useampien neuvostujohtajien murhamiseksi. Lääkäreistä kuusi oli juutalaisia. Stalinin kuolema 5.3.1953 keskeytti kuitenkin prosessin ja vapautti lääkärit. On mahdollista, että väitteet lääkarisaliitosta olisivat liittyneet Stalinin suunnitelmiin karkottaa Venäjän juutalaiset Siperiaan.³⁷ Jos näin todella on ollut, Stalinin kuolema tuli Neuvostoliiton juutalaisten kannalta katsottuna vähintäänkin oikeaan aikaan.

Stalinin kuolema säästi Venäjän juutalaiset diktaattorin mielivallalta, mutta antisemitismistä se ei kuitenkaan lopettanut, vaan sitä ilmeni edelleen. Pahimpia Stalinin loppukauden toimia tosin peruttiin. Kuvaavaa Neuvostoliiton suhtautumisessa juutalaisiin Stalinin jälkeisellä kaudella oli pääsihteeri Nikita Hruštševin Neuvostoliiton kommunistisen puolueen 20. puoluekokouksen suljetussa istunnossa helmikuussa 1956 pitämä puhe, jossa hän tuomitsi Stalinin ja hänen terrorinsa. Stalinin hirvittävä linnon antisemiittisestä puolesta puheesta ei mainittu kuitenkaan mitään. Virallisesti Neuvostoliitossa ei esiintynyt jatkossakaan antisemitismia, mutta käytännössä juutalaisten uskonnon ja kulttuuritoimintojen harjoittamisessa oli erilaisia hankaluuksia. Mika A...

syytettyjä juutalaisia vastaan kuuluivat kuvaan mukaan. Juutalaisia diskriminoitiin myös yliopisto- ja työelämässä. Juutalaisilla ei ollut pääsyä kaikkiin virkoihin, ja suurimpien kaupunkien parhaat yliopistot ryhtyivät 1960-luvulta lähtien kiintiöimään eräissä tiedekunnissa juutalaisten opiskelijoiden osuutta. Samaan aikaan antisemitismia esiintyi myös kulttuurielämässä ja kansan keskuudessa. Viimeksi mainittu oli lähinnä verbaalia nimittelyä ja syyttelemistä, mutta myös fyysistä väkivaltaa esiintyi. Erilainen vandalismi, synagogien ja hautausmaiden häpäisy tai jopa synagogien polttaminen ei ollut vierasta myöskään neuvostoyhteiskunnalle. Vieraita eivät olleet myöskään väitteet juutalaisten tekemistä rituaalimurhista ja syytöksiä seuranneet juutalaisvastaiset väkivaltaisuuDET. Sodanjälkeisen ajan Neuvostoliitosta tapauksia tunnetaan useampiakin.³⁸ Erityisen hankala juutalaisten asema oli Lähi-idän sotien yhteydessä vuosina 1967 ja 1973, jolloin Neuvostoliiton antisionistinen kiihotus oli huipussaan. Kaikki tämä osaltaan lietsoi juutalaisten maastamuuttoa. Viranomaiset sallivat muuton, tosin muuttolupaa anonut sai jatkossa varautua tarkkailuun sekä erilaiseen uhkailuun ja solvauksiin.³⁹

Edellä mainittua vuotta 1967 ja Israelin tuolloin kesäkuussa arabinaapureita vastaan käymää ns. kuuden päivän sotaa voi pitää ensimmäisenä merkittävänä rajapyykkinä toisen maailmansodan jälkeisen antisemitismin historiasa. Juutalaisvastaisuus oli elänyt tuolloin jo varsin pitkään hiljaiseloa poissa julkisuudesta, mutta nyt tilanne muuttui. Muuttunut oli myös uuden juutalaisvastaisuuden tuottajaosapuoli. Kun aiemman poliittisen juutalaisvastaisuuden lipunkantajana oli modernin antisemitismin synnystä lähtien toiminut lähinnä äärioikeisto, nousi sen rinnalle

Lähi-idän tilanteen muututtua Israelin valtion syntyä jälkeen myös suurvaltapoliittiseksi kysymykseksi antisemitismi on saanut seurakseen antisionismin. Monessa tapauksessa antisemitismi on ruokkinut antisionismia tai antisemitismi on kätkeytynyt antisionismin alle. Periaatteessa kysymyksessä on kuitenkin kaksi erillistä ilmiötä. Antisionismin pallo on käytettyyn arsenaaliin on kuulunut Hitlerin Saksan ja Israelin rinnastaminen. Ohessa *Soyetskaja Rossijan* piirros "Israel" lokakuusta 1982. Israelin vuoden 1982 Libanonin-sodan johdosta tämän tyyppiset vertaukset olivat yleisiä etenkin neuvostoliittolaisessa lehdistössä, mutta niitä esiintyi myös muualla.

Neuvostoliitossa oli sallittua muille etnisille juutalaisille, ei ollut välttämättä sallittua juutalaisille. Vuoteen 1964 ulottuneella kaudella myös erilaiset näytelmäkäsyt talousrikoksista

nyt näkyvästi antisio-
nismien väreissä li-
puttanut ääri-vasemmisto.

Alunperin antisio-
nismilla tarkoitettiin
juutalaisten kansallisen liikkeen – sio-
nismien – tavoitteita juutalaisten kes-
kuudessa vastustamaan syntyynyttä aa-
tetta. Kaikki juutalaiset eivät kannatta-
neet omaa kansallisvaltiota, jonka saa-
mista sionistit olivat 1800-luvun lopulta
lähtien ajaneet. Sionistien hankkeelle
löytyi runsaasti vastustajia niin liberaa-
lien kuin ortodoksijuutalaistenkin kes-
kuudesta. Palestiinan siirtyminen en-
simmäisen maailmansodan jälkeen
Kansainliiton mandaattina brittien hal-
lintaan, ja näiden juutalaisille vuoden
1917 ns. Balfourin julistuksen perus-

teella antama mahdollisuus muuttaa
alueelle, synnytti puolestaan arabian-
sionismien. Tässä tapauksessa antisio-
nismi oli suoraa heijastumaa juutalais-
ten ja arabien kansallisten liikkeiden
välisestä ristiriidasta. Israelin valtion
perustamiseen asti ei-juutalainen anti-
sionismi olikin maailmalla palestiina-
laisten intressejä puolustavana lähinnä
heidän ja heidän arabinaapureittensa
antisio-
nismia. Israelin valtion synnyn
jälkeen antisio-
nismi sai kuitenkin no-
peasti jalansijaa myös Lähi-idän ulko-
puolella, ennen kaikkea Neuvostoliitos-
sa, sen etupiiriin kuuluneissa valtioissa
sekä vuoden 1967 kesäkuun sodan jäl-
keen yhä kasvavassa määrin myös lan-

Perestroikan myötä
Neuvostoliitossa
1980-luvun lopulla
noussut uuspat-
riotismi on syyllistänyt
Venäjän juutalaiset
kaikista mahdollis-
ta Venäjää kohdan-
neista onnettomuu-
sista. Oheinen kuva
juutalaisista jaka-
massa Venäjän kak-
kia on kansallis-
patrioottisen rint-
man Pamjatim lehi-
destä vuodelta 1989.

Р А З М Ё Ч Т А Л И С Ъ

simaissa, kaikkialla, missä marxilaisen ideologian ja kylmän sodan myötä nousseiden rintamalinjojen nähtiin edellyttävän Yhdysvaltojen leiriin laske- tuksi kuuluneen Israelin olemassaolon tuomitsemista.

Neuvostoliitto oli kannattanut vuonna 1948 Israelin perustamista ja ollut eräs ensimmäisistä sen itsenäistymisen tun- nustaneista valtioista. Neuvostoliiton silloisia toimia on pidettävä kuitenkin ennen kaikkea taktisina. Sen pyrkimyk- senä oli horjuttaa Ison-Britannian ase- maa Lähi-idässä ja saada Neuvostoliit- tolle vaikutusvaltaa Välimeren alueella. Stalinin Lähi-idän politiikan taktisesta luonteesta kertoo hyvin jo yksin se, että Neuvostoliiton Israelille antama myötä- tunto ei estänyt sitä jatkamasta samaan aikaan kotirintamalla juutalaisiin koh- distettua porvarillisen nationalismin ja kosmopolitismien vastaista kampanjoin- tiaan. Samaan aikaan osuu myös juuta- laissyntyisiä poliitikkoja vastaan itäblo- kissa nostettujen näytösoikeudenkäyn- tien aloittaminen. Neuvostoliitto oli vaihtanut Lähi-idässä puolta hyvin no- peasti ja siirtynyt Israelin tukijasta ara- bileiriin. Uuden roolin omaksumises- saan Neuvostoliitto meni niinkin pitkäl- le, että se katkaisi diplomaattisuhteet Israeliin helmikuussa 1953. Sama tois- ti sittemmin kuuden päivän sodan ai- kaan kesäkuussa 1967.

Vuoden 1967 kuuden päivän sotaan anti arabimaiden ulkopuolella esiinty- nyt antisionismi oli jatkoon verrattuna maltillista. Se oli myös maantieteelli- sesti rajoittuneempaa keskittyen ennen kaikkea arabimaita tukeneeseen itä- blokkiin. Vuosi 1967 muutti kuitenkin Israelin menestyksenkäs puolus- tustaistelu ylivoimaisena pidettyä ara- laisvastustusta vastaan sai maailmalla huomattavaa tukea ja ihailua, mutta sodan lopputuloksen aiheuttama muutos Lä- hi-idän sotilaspoliittisessa tilanteessa

nostatti myös kielteisiä tunteita. Aiem- mat käsitykset alueen voimasuhteista olivat nyt kääntyneet pääläelleen: ali- voimaisena altavastaaajana pidetty Israel olikin osoittautunut vahvemerkiksi osa- puoleksi. Kuuden päivä sota teki Israe- lista sen valtaamien alueiden miehittä- jän ja kasvatti myös jo Israelin itsenäis- tymisen yhteydessä vuonna 1948 käy- dyn sodan seurauksena syntyneitä pa- kolaisuutta entisestään. Tämä nostatti kriittistä suhtautumista Israelin aiem- paa ekspansiivisemmaksi koettua poli- tiikkaa kohtaan.

On syytä huomata, että Israelin muut- tuneen sotilaspoliittisen aseman ohella kuuden päivän sodan lietsomaan anti- sionismin nousuun vaikutti myös omal- ta osaltaan aikakauden yleinen mentali- teetti. Maailmalla elettiin tuolloin yh- teiskuntakriittisen vasemmistoaallon aikaa, jota leimasivat nuorison radikaal- lit protestiliikkeet, kolmannen maail- man köyhyysongelman manifestoitu tiedostaminen ja kansainvälisen solida- riteetin nimissä julistettu taistelu niin kolonialismia, imperialismia kuin kapi- talistisen lännen imperialismista malli- esimerkkinä pidettyä Vietnamin sotaa vastaan. Samaan ajalliseen kontekstiin osui myös vuoden 1967 kuuden päivän sota ja Israelin sen myötä muuttunut sotilaspoliittinen asema. Koska Israel luettiin lännen leiriin, oli myös Lähi- idän tilanne nähtävissä ääriivasemmis- ton silmin kapitalistisen lännen ja alu- een sorrettujen arabikansojen välisenä mittelönä, jossa solidaarisuutta oli osoi- tettava arabeille. Tuohon aikaan länsi- maissa voimakkaassa nousuhuumassa eläneen uusmarxilaisen liikkeen pers- pektiivistä katsottuna alueella oli kysy- mys anti-imperialistisesta taistelusta, jossa Palestiinan vapautusrintama, PLO nähtiin sosialistisen vallankumouksen lipunkantajana Lähi-idässä. Israelin osakseen saaman kritiikin voimakkuu-

teen vaikutti varmasti myös kasvanut ajallinen etäisyys toiseen maailmansotaan. Holokaustin jälkimainingeissa perustettua Israelia oli nyt kritisoidussa sukupolvi, jolla ei ollut enää omakoh- taista yhteyttä Hitlerin vainojen aikaan.

Kuuden päivä sota 1967 seurausil- miöineen nostatti antisionismin maail- malla suorastaan ennennäkemättö- mään kiihkoon. Aiemmasta poiketen antisionismin hyökkäysrintama ulottui nyt Euroopassa voimallisena myös itäblokin ulkopuolelle. Olennaista on myös, että suhteessaan sionismiin ja Is- raelin valtioon antisionismi käytti nyt entistä äänekkäämmin ilmauksia, jotka integroivat sen traditionaalisen antise- mitismin aatemaailmaan.

Tässä yhteydessä on syytä todeta, että vaikka sekä antisemitismi että antisio- nismi kohdistuvat molemmat juuta- laisiin, niin näiden kahden aatteen vä- liin ei ole kuitenkaan syytä laittaa yhtä- läisyysmerkkiä, sillä tämä vääristäisi molempia ilmiöitä. Kuten Robert S. Wistrich toteaa, on mahdollista olla an- tisionisti ja vastustaa monesta eri syystä Israelin valtiota vihaamatta silti juuta- laisia. Juutalaistenkin keskuudessa on ryhmittymiä, joihin kuuluvat kyseen- alaistavat oman kansallisvaltion. Silti heitä ei voi pitää antisemiitteinä. He ei- vät levitä juutalaisvastaisuutta eivätkä vihaa juutalaisia 'juutalaisina'.⁴⁰ Olen- naista antisionismin ja antisemitismin erottamisessa toisistaan onkin käsitteen 'juutalainen' käyttö. Jos Israelia tarkas- tellaan ikään kuin 'juutalaisen' edusta- jana – 'kollektiivisena juutalaisena' – kaikkine niine juutalaisiin 'juutalaisena' asetettuine negatiivisine stereotypioi- neen, niin kysymyksessä ei ole enää an- tisionismi, vaan antisemitismi. Sionis- mia vastustaessaankaan antisionismi ei ole antisemitismia, jos vastustus koh- distuu sionismiin juutalaisten kansal- lisuusliikkeenä. Jos sionismi leimataan

sitä vastoin juutalaista valtaa käyttäväk- si globaaliksi voimaksi, on jo siirrytt- antisemitismin puolelle. Myönnettä- köön, että antisionismin pitäminen eril- lään antisemitismistä on vaikeaa, sillä antisionismiin usein luonnostaan liittyy- vä Israelin valtion oikeutuksen kieltä- minen muuttaa antisionismin juutalais- ten diskriminoinniksi, jolloin antisio- nismi on tässäkin tapauksessa vaihtu- nut antisemitismiksi.

Vähintäänkin latenttia antisemitismia on löydettävissä myös niiden antisionis- tien kannanotoista, jotka rajoittuvat kritiikissään Israelin Lähi-idän politiis- kan voimalliseen tuomitsemiseen. Jos syyttelyssä mennään kuitenkin niin pit- källe, että Israelin toimia ja sen Lähi- idän politiikkaa rinnastetaan Hitlerin Saksaan ja sen toimiin, niin myös tal- löin on jo siirrytty avoimen antisemitis- min puolelle. Israelin politiikkaa Hite- rin Saksan toimiin samaistavalle provo- katiiviselle asennoitumiselle on antise- mitismin tutkimuksen piirissä omak- suttu tyyppinimi *antisionistinen antise- mitismi* (tai vastaavasti samaa tarkoi- tava *antisemiittinen antisionismi*).

Tässä yhteydessä on ehkä syytä k- rostaa, että Israelin valtioon ja sen poli- tiikkaan kohdistunut kritiikki sinänsä ei ole antisemitismia. Israel on demok- raattinen valtio, jonka toimien ja päätöksenteon on oltava myös alttiina arvostelulle. Jos Israelia kritisoi Israelina valtiona valtioiden joukossa, ei sen poli- tiikkaan ym. kohdistunut kritiikki ole mit- ä ankarammassa muodossaankaan antisemitismia. Israelin valtion kritisoi- minen 'juutalaisena' leimaa sitä vastoin- miedonkin syyttelyn antisemitismiksi. Sama pätee myös Israelin valtiolliseen olemassaoloon. Mikäli tämä kiistetaan, niin kritiikki on ylittänyt jo antisemiti- min kynnyksen. Näiden kysymysten ta- listen erojen ymmärtämiseksi tähtä- myös EU:n rasismia tarkkailevan

iväk-
rytty
että-
eril-
sillä
litty-
eltä-
lais-
isio-
htu-

miä
mis-
uvat
liti-

Jos
pit-
ähi-
erin
tal-
tis-
ile-

vo-
ak-
se-
oit-

ko-
oit-

sa-
ak-

at-

na-

ge-

ap-

it-

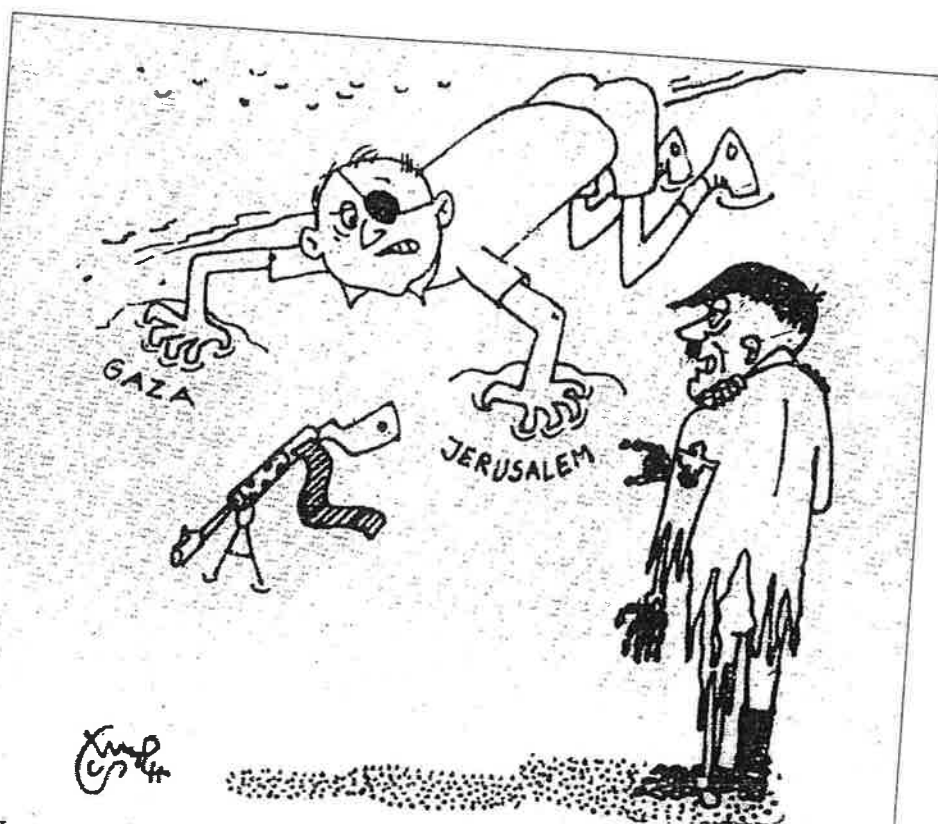
min-

min-

min-

min-

"Olet erinomainen oppilas, kollega Dayan!" Itäberliiniläisen *Berliner Zeitungin* tulkinta vuoden 1967 kesäkuun kuuden päivän sodasta, jossa Israel otti haltuunsa sekä Gazan alueen että Itä-Jerusalem. Kuuden päivän sota aloitti antisionistisessa propagandassa Israelin ja Hitlerin Saksan laajamittaisen rinnastamisen

You are an able pupil, Colleague Dayan! "Berliner Zeitung", Berlin
— ZA RUBEZHOM, September 29—October 5, 1967

tom. Wienissä toimivan *European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia (EUMC)* vuonna 2005 julkistama aiempaa laajempi antisemitismin määritelmä. Siinä otetaan ensimmäisen kerran kantaa myös Israelin valtion arvosteluun. Määritelmässä luetaan antisemitismiksi mm. Israelin valtion itsemääräämisoikeuden kieltäminen Israelin valtion leimaaminen rotupohjaiseksi hankkeeksi tai sellaisten kahdenlaisten kriteerien käyttäminen, joissa Israelilta vaaditaan menettelyä, jollaista ei vaadita eikä edellytetä millään muulta demokraattiselta valtiolta. Antisemitismiksi katsotaan myös klassisen antisemitismiin yhdistettävissä olevien symbolien ja mielikuvien käyttäminen Israelin tai israelilaisten luontomaiseen, oman aikamme Israelin politiikan rinnastaminen natsien politiikkaan sekä kaikkien juutalaisten leimaaminen kollektiivisesti vastuullisiksi

Israelin valtion toimista.⁴¹

Antisemitismiseen antisemitismiin luokiteltava retoriikka nousi yleiseksi vuoden 1967 sodan jälkeen Israelin politiikkaan tyytymättömien aikalaisten purkaessa tuntojaan maailmalla. Israel leimattiin tällöin niin fasistiseksi, natsistiseksi kuin rasistiseksi valtioksi. Fasismin ja natsismin poltinmerkin Israel sai ekspansiivisen annektointipolitiikkansa takia. Sionismista tehtiin tällöin kansallissosialismin peilikuva ja Israelista Hitlerin Saksan työn jatkaja, "Välimeren Kolmas valtakunta". Israelin vuoden 1982 Libanonin sodan aikaista puolustusministeri Ariel Sharonia – myöhempää pääministeriä – ryhdyttiin aikanaan rinnastamaan Hitleriin, mutta ilmaisulla on juurensa jo 1960-luvulla, jolloin silloinen puolustusministeri Moshe Dayan rinnastettiin milloin Hitleriin, milloin Himmleriin. Israelin kuvailtiin tuolloin myös luoneen sodan-

käynnillään "Auschwitzin autiomaahan" tai harjoittaneen tomissaan "goebbelsmäistä propagandaa". Israelin aluevaltaukset olivat puolestaan *Lebensraum*-politiikkaa ja miehitettyjen alueiden johtoon asetetut sotilaskuvernöörit *Gauleitereita*. Israelille ja Hitlerin Saksalle luotiin myös yhteistä menneisyyttä: milloin sionismi oli natsismin perillinen, milloin päinvastoin. Jälkimmäisessä tapauksessa Hitlerin väitettiin omaksuneen oppejaan Theodor Herzliltä. Esimerkkinä sionistien ja kansallissosialistien aiemmasta läheisestä yhteistyöstä saatettiin väittää mm. että sionistit olivat rahoittaneet aikanaan Treblinkan kaasukammioiden rakennustyöt. Väite oli uudelleen lämmitetty versio Neuvostoliitossa jo 1960-luvun alkupuolella levitetystä mytologiasta siitä, että juutalainen pääoma oli organisoinut yhdessä Hitlerin Saksan kanssa Euroopan juutalaisten joukkomurhan. Jotta maailmansionismin synkkä menneisyys ei paljastuisi, avaintodistaja Adolf Eichmann oli vaiennettava. Siksi Eichmann kaapattiin Israeliin, tuomittiin kuolemaan ja teloitettiin.⁴²

Rasistinen valtio Israelista tehtiin rinnastamalla juutalaisuuden ytimeen kuuluva uskonopin käsitys Israelista Jumalan valittuna kansana kansallissosialistisen Saksan rotuoppeihin. Tähän liittyen sionismia syytettiin osaksi yleismaailmallista juutalaisen pääoman johtamaa salaliittoa, jonka pyrkimyksenä oli juutalaisen tai juutalais-imperialistisen maailmanherruuden saavuttaminen ei-juutalaisen maailman orjuuttamiseksi. Ikiaikainen syytös juutalaisten salaliitosta muuta maailmaa vastaan sai vuoden 1967 jälkeen taas uutta pontta uudessa ympäristössä.

Pyrkimys legitimoida antisionismi leimaamalla Israel rasistiseksi valtioksi sai täyttymyksensä 10.10.1975 YK:n yleiskokouksen hyväksyessä päätöslau-

selman 3379, joka luokitteli sionismin rasismiin ja rasistisen diskriminoinnin muodoksi. Neuvostoliiton ja arabimaiden ajama julkilausuma hyväksyttiin yleiskokouksessa lähinnä kolmannen maailman tuella äänin 72:35. Äänestyksestä oli poissa 32 valtiota. Julkilausuma kumottiin Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen joulukuussa 1991. Tällöinkin sen säilyttämisen puolesta äänesti vielä 25 valtiota.⁴³

On väitetty, että antisionismi olisi vain uusi tapa osoittaa antisemitismia, tai että antisionismissa olisi ainoastaan kysymys holokaustin vammauttaman juutalaisvihan palauttamisesta seuraapiirikelpoiseen muotoon. Asia ei ole kuitenkaan näin yksinkertainen. Kieltämättä antisionismissa on usein käyty antisemitismin asevarastolla ja sionismin ja Israelin valtion leimaamisesta on turvauduttu tällöin käsityksiin ja myytteihin, joiden antisemiittistä luonnetta on vaikea kieltää. Jos aiemmin juutalaisiin kohdistetut negatiiviset stereotyyppit on nyt projisoitu sionismiin ja Israeliin, niin niiden antisemiittistä luonnetta on vaikea kiistää. Antisionismin luokittelemista vain traditionaalisen antisemitismin uudeksi kasvustoksi on kuitenkin ilmiön liiallista yksinkertaistamista.

Ei voi kieltää, etteikö antisionismi olisi antanut maailmalle holokaustin kantta huonoon maineeseen joutuneita antisemitismia hyväksyttymmän tavan ilmaista julkisesti juutalaisvastaisuutta. Siitä huolimatta antisionismia ei ole jättävä antisemitismin suoranaiseksi rintaperillisenä. Antisemitismi ja antisionismi syntyivät joka tapauksessa eri 'perheisiin'. Modernilla 1800-luvulla syntyneellä antisemitismillä oli kaksi veljenään nationalismi, toisen maailmansodan jälkeen antisemitismin rintamaan nousseella antisionismilla oli kummina kommunismi. Antis-

ionismin
uoinnin
rabimaj-
äksyttiin
lmannen
änestyk-
lkilause-
hajoami-
Tällöin
äänesti

mi olisi
nitismia,
noastaan
uttaman
seura-
ei ole
1. Kielta-
in käyty
a sionis-
amisessa
ksiin ja
stä luon-
aiemmin
iset st-
ismiin ja
mittista
tionis-
tionaal-
vustoki-
ksin

ismi on
tin kaut-
utta an-
avan il-
isuutta
i ole pi-
naisena
ja anti-
essa ei
llyvällä
kaksos-
nauha-
in tuki
ismilla
Antisem-

nismin taustalta on joka tapauksessa hahmoteltavissa marxilais-leninistinen anti-imperialistinen maailmankuva, johon sionismi ja Israelin valtio sijoitettiin.

Tämä ilmiöiden erillään pitäminen ei sulje pois sitä, etteikö perinteistä länsimaista juutalaisvastaisuutta olisi löydettävissä vaikuttamassa myös antisionismin taustalta. On tosin todettava, että vaikka antisionismi ei rakentunutkaan historiallisesti antisemitismin varaan, niin antisemitismin vaikutus antisionismiin on silti jäljitettävissä Israelin valtion syntyaikoihin asti. Välittäjänä toimi neuvostoliittolainen antisionismi. Se oli omaksunut vaikutteita oman elinympäristönsä perinteisestä juutalaisvastaisuudesta ja suodatti ne myös osaksi Lähi-idän antisionismia. Jos antisionismi olisi ollut antisemitismin rinnalla, niin on vaikea selittää sen kasvua länsimaissa kukkaan juuri marxilaisen vasemmiston piirissä. Ruotsin toisen maailmansodan jälkeistä antisemitismia tutkinut Henrik Bachner toteaaakin, että jos antisionismi oli ollut poliittisena ilmiönä traditionaalisen antisemitismin jälkeläinen, niin esimerkiksi konservatiivinen kristillinen oikeisto olisi ollut sille luontempi synty-ympäristö kuin ääri-vasemmisto. Juutalaisvastaisen aatemaailman perimö eli siellä kuitenkin ääri-vasemmistoa voimakkaampana. Bachnerin mukaan antisionismin antisemitistisen piirteen selitys löytyy latentista, yhteiskunnassa piilevästä juutalaisvastaisuudesta. Ääri-vasemmisto tuotti marxilais-leninistisen anti-imperialistisen maailmankuvansa mukaisesti tulkinnan sionismista ja Israelista, mikä puolestaan vapautti ja aktivoi kulttuurisesti ja ideologisesti myötäsyttyiset antisemiittiset voimakkoluulot. Muista antisionistisista vaikutteista saadut vaikutteet vahvistivat antisemittistä länsimaisen antisio-

nistisen agitaation antisemiittisuutta. Merkittävää lisädynamiikkaa prosessi sai siitä, että antisionismi rikkoi holo-kaustin länsimaisessa yhteiskunnassa luoman tabun esittää juutalaisvastaisia kannanottoja. Päinvastoin, se tarjosi nyt ensimmäisen kerran sitten toisen maailmansodan vuosien legitimiin tavon muotoilla uudelleen Euroopan pimeää menneisyyttä ja projisoida syyllisyys juutalaisiin.⁴⁴

Kun 1940-luvun uhreista tehtiin 1960-luvun pyöveleitä, niin 1940-luvun tapahtumista huonoa omaatuntoa potevat vapautuivat syyllisyydestään. Tässä tilanteessa oli helppo ajatella, että varmasti nämä tuomittavat juutalaiset olivat olleet myös omalla toiminnallaan vaikuttamassa toisen maailmansodan aikaiseen kovaan kohtaloonsa. Ja kun sionistit ovat tehneet Israelista 1960-luvulta lähtien milloin rassistisen, milloin natsistisen ja milloin imperialistisen valtion, niin juutalaisvastaisten kannanottojen esittäminenkin on ollut mahdollista tulkita tarvittaessa antirasismiksi, antinatsismiksi tai anti-imperialismiksi. Juutalaisista on voinut sanoa, mitä on halunnut leimautumatta kielteisen asenteen johdosta antisemiittiksi. Antisionismin nousun myötä antisemitismin historian uudeksi innovaatioksi onkin muodostunut antisemitismi ilman antisemiittejä.

Tässä mielessä voikin kysyä, kuinka paljon erilaisissa mielipidetutkimuksissa todennetut Israel-kriittiset kannanotot kertovat loppujen lopuksi suhtautumisesta Israeliin, ja kuinka paljon juutalaisiin yleensä? Edellä mainitussa Bielefeldin yliopiston saksalaista antisemitismia kartoittaneessa GMF-tutkimuksessa vuodelta 2004 haastatelluilta kysyttiin myös heidän suhtautumistaan Israelin politiikkaan. Tulos kertoo hämmästyttävän kielteisestä asennoitumisesta. Haastatelluista 31,7 % totesi Isra-

elin politiikan luovan juutalaisista yhä epämiellyttävämmän kuvan, ja 44,4% oli sitä mieltä, että Israelin politiikan perusteella voi hyvin ymmärtää, että juutalaisvastaisuutta esiintyy. Israelin suhtautuminen palestiinalaisiin sai vielä tätäkin ankaramman tuomion. Haastatelluista 51,2% oli sitä mieltä, että se, mitä Israel oli parhaillaan tekemässä palestiinalaisille, ei olennaisesti eronnut siitä, mitä natsit tekivät Kolmannen valtakunnan aikana juutalaisille. Israelin palestiinalaisiin kohdistamia toimia 68,3% haastatelluista oli jopa valmis kutsumaan tuhoamissodaksi. Se, miten israelilaiset kohtelivat palestiinalaisia, aiheutti vihaa 81,9%:ssa, ja 86,0% piti puolestaan vääryytenä sitä, että Israel oli ottanut palestiinalaisten maat. Edellä todettu saksalaisten suhtautuminen Israeliin oli niin kielteistä, että on syystä epäilty saksalaisten Israel-kritiikin toimineen kiertotienä ilmaista antisemiittisiä tunteja. Tiettyjen kysymysten osalta tämä on tutkimuksen perusteella osoitettavissakin. Oma vaikutuksensa Israel-kritiikin voimakkaaseen natsipainotteisuuteen katsotaan mahdollisesti olleen myös useampien konfliktien yhteydessä esiintyneellä kansallissosialismiin vertaamisen lähes inflatorisella käytöllä.⁴⁵

Yksinkertaistaen antisionismia voisi luonnehtia kansainvälisen tason antisemitismiksi. Samalla tavalla kuin juutalaisen ei nähty vuosisatojen ajan kuuluvan Euroopan kristilliseen kulttuuriin, samalla tavalla tämän päivän antisionismin äänekkäimmät edustajat katsovat Israelin valtion vieraaksi Lähi-idän kartalla. He haluavat purkaa sikäläisen valtiojärjestelmän aivan samalla tavalla kuin 1800-luvun jälkipuolella Euroopassa syntynyt antisemitismi halusi purkaa juutalaisten emansipaation. Antisionismi jatkaa siten kansainvälisellä tasolla antisemitismin yksilötasolla har-

joittamaa diskriminointia. Voi kysyä, kuinka ratkaisevasta erosta tässä on loppujen lopuksi kysymys? Jos kaikki tutkijat eivät ole yksimielisiä edes siitä, onko antisemitismin kohdalla ollut kautta vuosisatojen kysymyksessä sama ilmiö, vai onko koko termi vain kattava sateenvarjo sarjalle sosiaalisia, poliittisia ja psykologisia ilmiöitä, niin onko kovin jäykkä rajanveto antisionismin ja antisemitismin välilläkin tarpeen? Antisionismilla on oma identiteettinsä ja osin oma syntyhistoriansa, mutta äärimuodossaan se on aina antisemitismia. Tässä tullaan puolestaan erääseen antisemitismin historian perustavalaatuisista 'lainalaisuuksista': antisemitismi elää aina ajassa. Tässä mielessä antisionismin voisi nähdä myös toisen maailmansodan jälkeisen ajan antisemitismin uudeksi muodoksi vastata oman kansa muuttuneisiin haasteisiin.

VAIHTOEHTONA MENNEISYYDEN KIELTÄMINEN

Tietomme Hitlerin Saksan juutalaisvainoista, niiden dynamiikasta ja yksittäisistä kohdista ovat lisääntyneet merkittävästi kuluneiden vuosikymmenien aikana. Siitä huolimatta kaikki eivät ole halunneet myöntää tapahtunutta todemmista on syntynyt uutta juutalaisvastaisuutta, tapahtuneen kieltämistä, vähätelyä tai puolustelua, sekundaarista antisemitismia. Tapahtuneen, sen syiden, maattisuuden, toteutustavan ja laajuuden osittaisen tai kokonaan kiistämisen ohella tapahtumien taustalta löydetään myös usein löytämässä erilaisia juutalaisvetoisia salaliittoja maailmansotien tai Israelin asian edistämiseksi. Näitä näkökantoja esittävät käyttävät itsestään mieluiten nimitystä *revisionit*, koska he haluavat korostaa luovaa uutta, korjattua kuvaa menneisyydestä.

Vakiintuneen historiakuvas puolustajat käyttävät heistä kuitenkin mieluummin nimitystä *negationistit*, koska heidän keskeisin pyrkimyksensä on kuitenkin tieteellisesti todistetun historiakuvas kiistäminen, tässä tapauksessa holokaustin kieltäminen.⁴⁶

Holokaustin kieltämisen historialla on ikää lähes yhtä paljon kuin holokaustin tutkimuksen historialla yleensä. Alan pioneerinä on pidettävä ranskalaista Maurice Bardècheä (1907–98). Bardèche oli ranskalainen äärioikeistolainen vaikuttaja. Hän julkaisi vuonna 1948 teoksen *Nuremberg: ou, la Terre promise*.⁴⁷

Bardèche väitti kirjassaan, että ainakin osa Nürnbergin oikeudenkäynnissä esitetystä juutalaisten tuhoamiseen liittyneestä lähdemateriaalista oli väärennettyä. Tämän seurauksena kuva juutalaisten kohtalosta toisen maailmansodan aikana oli vääristynyt. Juutalaisia kyllä kuoli, mutta kuolemantapaukset leireillä aiheutuivat lähinnä sota-ajan huonoista olosuhteista, nälkiintymisestä ja sairauksista. Bardèche väitti, että sodan päättymisestä lähtien maailmalle on tarjottu tietoisesti vääristeltyä kuvaa saksalaisten suhtautumisesta juutalaisiin. Bardèchen mukaan saksalaiset eivät olleet syyllistyneet rikoksiin juutalaisia vastaan. Sitä vastoin juutalaiset olivat itse rikollisia. He olivat ajaneet maailman toiseen maailmansotaan tulessaan ensimmäisen maailmansodan jälkeen Versaillesin rauhansopimusta. Bardèchen teoksessa oli paljon sellaista, mikä on jäänyt ikään kuin perusaineiksi myös myöhempien holokaustin kieltäjien teoksiin. Bardèche oli ensimmäinen, joka väitti, että tuhoamisleirit toimintaan liittyvä lähdemateriaali on väärennettyä, niin valokuvat kuin dokumentitkin. Hän oli myös ensimmäinen, joka väitti, että tuhoamisleirit kaasukammioilla oli itse asiassa

toinen käyttötarkoitus, mitä on väitetty. Bardèchen mukaan niitä käytettiin juutalaisten tuhoamisen asemasta desinfiointiin.

Bardècheä kuuluisampi varhainen holokaustin kieltäjä oli toinen ranskalainen, Paul Rassinier (1906–67). Kun Bardèche tuli poliittisen kentän oikealta laidalta, niin Rassinier oli alun perin lähtöisin kentän vastakkaiselta puolelta. Rassinierista tekeekin hyvin mielenkiintoisen holokaustin kieltäjän hänen taustansa. Hän oli ollut ensin kommunisti ja myöhemmin sosialisti, sodan jälkeen hän vaikutti jopa lyhyen aikaa sosialistipuolueen kansanedustajana. Sota-aikana Rassinier oli toiminut Ranskan vastarintaliikkeessä ja joutunut tutustumaan saksalaisiin keskitysleireihin, mm. Buchenwaldiin, jouduttuaan kiinni yrittäessään auttaa eräitä Ranskan juutalaisia Sveitsiin.

Rassinier oli kirjailijana varsin tuottelias holokaustin kieltäjä. Hän julkaisi kahdenkymmenen vuoden kuluessa kymmenkunta teosta aiheesta. Näistä ensimmäinen oli *Passage de la ligne, du vrai à l'humain* vuodelta 1948.⁴⁸ Rassinier toi tässä esille omat teesinsä, joita hän viljeli myös myöhemmässä tuotannossaan. Niihin kuului mm. se, että saksalaisten leireiltä eloonjääneiden kertomuksiin ei ollut uskominen, sillä Rassinierin mielestä nämä liioittelivat suuresti kaiken näkemänsä ja kokemansa. Rassinierille leireiltä elävänä selvinneiden vankien muistelmukset olivat lähinnä ristiriitainen kokoelma pahansuopia juoruja. Rassinier halusi myös siirtää keskitysleireillä harjoitetun väkivallan SS-miesten harteilta leirien omien asukkaiden, esimiesasemaan nostettujen vankien, *kapojen* tiliin. Kukaan ei ole koskaan kyseenalaistanut erilaisten esimiesasemaan asetettujen vankien julmuuksia, mutta se ei sinällään lievennä leirien SS-henkilökunnan syylli-

Israelin johtajien rinnastaminen Hitleriin on ollut suosittu aihe arabilehtien piirroksissa jo vuosikymmeniä. Vasemmalla egyptiläisessä *Al-Gomhuria* -lehdessä 12.12.2001 julkaistu kuva Hitleristä ja pääministeri Sharonista marssilla yli pääkallojen. Molempien kädet ovat veressä. Alla syyrialaisen *Teshreen*-lehden 26.4.2007 julkaisemassa piirroksessa israelilainen sotilas vakuuttaa Hitlerille heidän olevan samanlaisia.

syöttä. Rassinierin kolmas teesi liittyy Saksan keskitysleirien luonteeseen. Hänen mukaansa leireistä on annettu tutkimuksessa vääristelty kuva, koska ne olivat itse asiassa eräänlainen säälin ele maan toisinajattelijoita kohtaan. Leireillä kansallissosialistiseen järjestelmään kielteisesti suhtautuvat olivat suojassa kansan vihalta ja heidät oli myös mahdollista kasvattaa uudelleen hyödylliseksi jäseniksi saksalaiseen kansanyhteisöön.

Rassinier kielsi teoksessaan harkitun juutalaisten tuhoamishankkeen olemassaolon. Hän myönsi juutalaisia kylä surmatun, mutta kiisti, että toiminta olisi ollut johdettua, tulosta tietystä juutalaisten tuhoamiseen pyrkineestä virallisesta politiikasta. Kun juutalaisia surmattiin, niin surmaajat toimivat hänen mukaansa vain omissa nimissään, eivätkä minkään tietyn valtiollisen ohjelman mukaisesti. Varhaisessa tuotannossaan Rassinier ei kieltänyt myöskään kaasukammioiden olemassaoloa. Tässä hän erosi Bardèchestä. Rassinier myönsi kaasukammioiden olemassa-

olon, mutta piti niissä surmattujen juutalaisten lukumäärää suuresti liioitelluna. Myöhemmässä tuotannossaan Rassinier muutti mieltään ja väitti, että kaasukammioita ei olisikaan ollut olemassa.

Voi sanoa, että holokaustin kieltämisen varhaisvaihe oli luonteeltaan pikemminkin puolustelua kuin kieltämistä. Tämä tulee hyvin esille myös Rassinierin tuotannossa. Holokaustin tuhoamassaolo myönnettiin, mutta sen tuhoamusta esitettiin väitettyä pienemmäksi. Puolustelun luonteeseen kuului myös se, että juutalaisten väitettiin ansainneen

kohtalonsa, he olivat olleet Saksan vihollisia niin poliittisessa kuin taloudellisessakin mielessä. Tämä holokaustin kieltämisen varhaisvaihe ulottui 1970-luvulle asti. Vasta tuolloin saksalaisten tekojen puolustelu sai väistyä kieltämisen tieltä.

Rassinier alkoi muuttaa 1960-luvulle tultaessa kirjoitustensa painopistettä. Kun hän oli omistautunut aikaisemmin lähinnä oraalisen lähdeaineiston merkityksen mitätöimiseen ja SS-miesten tekemien julmuuksien vähättelyyn, hän otti tästä lähtien tehtäväkseen romuttaa "myytin holokaustista". Tähän liittyy hänen vuonna 1964 julkaisemansa teos *Le drame des Juifs européens*.⁴⁹ Rassinier laati teoksensa kilpailevaksi versioksi Raul Hillbergin vuonna 1961 ilmestyneelle tutkimukselle *The Destruction of the European Jews*. Rassinier teki parhaansa osoittaakseen, että Hillberg ei ollut tutkijana luotettava, vaan että hänen antamansa kuva juutalaisten kohtalosta Saksan valtiopiirissä oli täysin vääristynyt.

Rassinierin mukaan väitteet kaasukammioiden käytöstä olivat vain sionistien propagandaa saksalaisten mustamaalaamiseksi. Kaasukammiot olivat legendaa, kuten myös väitteet kuudesta miljoonasta surmatusta juutalaisesta. Mitä sitten oli mahdollista, että aiemmat tutkijat olivat erehtyneet niinkin paljon holokaustin todellisesta luonteesta kuin oli tapahtunut? Paitsi juutalaisten propagandaa tästä oli syyttämisen tuhoamisleireiltä selvinneiden väärin kertonut kiertäviä seikan, mistä Rassinier kirjoitti teoksessaan esille. Hänkin teki myös eräänlainen holokaustin perusväittämä, eli että myös saksalaisten sodanjälkeen antamat tunnustukset ei ole luottaminen. Hän liittoutuneet kuulustelivat saksalaisten sodan jälkeen, niin näillä ei ollut

Rassinierin mukaan juuri mahdollisuutta kertoa muuta kuin sen, minkä liittoutuneiden kuulustelijat halusivat kuulla. Rassinierin mukaan esimerkiksi SS-miehet kertoivat kuulusteluissa asiat kuulustelijoiden toivomalla tavalla toivoen säilyttävänsä sillä tavoin henkensä, mitä Rassinier piti psykologisesti hyvin ymmärrettävänä käyttäytymisenä.

Rassinierin mukaan vainoista eloonjääneet tai heidän väitetyt vainoojansa eivät olleet kuitenkaan syyllisiä legendaan holokaustista. Vastuu siitä kuului maailmanjuutalaisuudelle. Asialla olivat juutalaiset historioitsijat ja juutalaiset tutkimuslaitokset, mutta viime kädessä kaiken takana oli raha, juutalaisten perinteinen mieltymys maallisen mammonan perään, kuten Rassinier selittää. Juutalaisten pyrkimyksenä oli syyllistää saksalaiset ja tehdä Saksasta Israelin valtiolle ikuinen lypsylehmä. Tämän toteuttaakseen juutalaiset historioitsijat loivat legendan kuudesta miljoonasta surmatusta. Rassinierin mukaan tosiasiassa suurin osa näistä väitetyistä kuudesta miljoonasta surmatusta oli hyvinkin elossa toisen maailmansodan päättyessä. Hänen omien laskelmiensa mukaan juutalaisia olisi surmattu korkeintaan 1,5 miljoonaa. Rassinierillä oli myös oma tulkintansa Hitlerin juutalaisvastaisille puheille, kuten esimerkiksi Hitlerin kuuluisalle profetointipuheelle 30.1.1939. Ne olivat hänen mukaansa vain esimerkki liioittelusta. Samalla tavoin kuin aikanaan antiikin sankarit olivat liioitelleet puheisaan, näin oli myös Hitler menetellyt ja hänen puheensa onkin ymmärrettävä tässä valossa. Vaikka Rassinierin tuotto keskittyikin holokaustiin – ensinnä puolustamiseen ja sitten kieltämiseen – niin hänen juutalaisista käyttämänsä kieli ja esittämänsä epäilyt juutalaisten historiantutkijoiden salaliitos-

ta saksalaisia vastaan yhdistävät hänen kirjoituksensa vuosisataisen antisemitismin pitkään traditioon. Rassinier loi pohjaa myös myöhemmälle holokaustin kieltämiselle. Ne näkemykset, jotka hän toi omassa tuotannossaan esille, ovat olleet sittemmin näkyvästi esillä myöhempien holokaustin kieltäjien tuotannossa.

Ranskaa voi syystä pitää holokaustin kieltämiskirjallisuuden kehtona. Edellä mainitut Bardèche ja Rassinier loivat kansainvälisestikin pohjaa vastaavallaisille esityksille. Holokaustin kieltämisen johtavana maana Ranskaa ei voi kuitenkaan enää pitää, asema on siirtynyt sittemmin Yhdysvalloille, josta on muodostunut vuosikymmenien kuluessa maailman holokaustin kieltäjien henkinen keskus. Yhdysvaltoihin holokaustin kieltäminen juurtui jo 1950-luvun kuluessa, mutta laajemmalle vaikuttavaksi sen toiminta tuli vasta 1970-luvulla. Tätä edesauttoi vaihtunut toimintastrategia. Antisemiittinen retoriikka korvattiin nyt vaikutelmalla akateemisesta objektiivisuudesta. Tätä edusti mm. Arthur Butzin vuonna 1976 ilmestynyt teos *The Hoax of the Twentieth Century*.⁵⁰ Butz kritisoi siinä aiempien holokaustin kieltäjien tutkimuksia ja myönsi Hitlerin hallinnon aikana kuolleiden juutalaisten määrän saattavan nousta miljoonaan henkeen. Kuolinsyynä olivat tällöin kuitenkin ghettujen ja leirien huonot oloet. Holokausti sen sijaan oli ollut vain juutalaisten huijausta ja keksitty edistämään sionismia.⁵¹ Toinen näkyvyyttä ja akateemista uskottavuutta nostanut toimenpide oli oman tutkimuslaitoksen, *Institute of Historical Reviewin*, perustaminen Los Angelesin lähistölle vuonna 1978. Instituutilla on ollut laajaa holokaustin kieltämiseen liittyvää julkaisutoimintaa. Tähän lukeutuu myös sen oma aikauslehti, *Journal of Historical Review*.

Maailmanlaajuista julkisuutta Yhdysvaltojen Holocaust-kieltäjät saivat vuonna 1988 ns. Leuchterin raportin ilmestymisen yhteydessä. Insinöörinä ja kaasuteloituslaitteiston asiantuntijana lukijoille esitelty Fred Leuchter vietti neljä päivää Auschwitzin ja Majdanekin keskitysleireillä raaputtaen itselleen näytteitä kaasukammioiden seinistä. Tulokset analysoituaan Leuchter julkaisi ne raportissaan.⁵² Raportin mukaan kaasukammioiksi väitetyt rakennukset eivät voineet olla kaasukammioita, koska kaasuttamiseen syaanivetyä käytettäessä rakennusten seinien sisäpintaan olisi pitänyt muodostua ferrosyanidia, jota niissä ei kuitenkaan ollut. Leireissä täiden hävittämiseen käytetyistä tiloista otetuissa vertailunäytteissä ferrosyanidia sen sijaan löytyi. Leuchterin päälin sin puolin vakuuttavan 'raportin' uskottavuutta on myöhemmin horjuttanut tieto siitä, että Leuchterilla ei ollut amatillisesti mitään tekemistä kaasuteloituslaitteistojen kanssa. Insinöörin tutkintoakaan Leuchterilta ei löytynyt vain alempi oppiarvo historiassa.

Kovin hyvin Yhdysvaltojen holokaustin kieltäjät eivät ole kuitenkaan saaneet viestiään perille. Esimerkiksi vuonna 1994 tehdyn haastattelututkimuksen mukaan 79 % amerikkalaisista uskoi ehdottomalla varmuudella holokaustin tapahtuneen, ja mahdollisesti tapahtuneena sitä piti 17 %. Holokaustin tapahtumista epäili puolestaan 2 %, mutta vain vähemmän kuin 1,5 % piti ehdottoman varmana sitä, että holokausti ei olisi koskaan tapahtunut.⁵⁴ Epävarmuuden vastaajien osuus tosin on huomattavan suuri.

Maailmalla viime vuosikymmeninä näyttävimmän julkisuutta saanut holokaustin kieltäjä ei ole kuitenkaan Yhdysvalloista, vaan Isosta-Britanniasta. Hän on brittiläinen kirjailija ja historioitsija David Irving (s. 1928).

Tähän mennessä noin 30 teosta lähinnä toisen maailmansodan historiasta kirjoittanut Irving nousi ensi kerran laajempaan julkisuuteen vuonna 1977 teoksellaan *Hitler's War*⁵⁵. Siinä Irving kiisti Hitlerin osuuden holokaustiin. Hänen mukaansa asioista ulkona ollut Hitler sai tietää juutalaisten surmaamisesta vasta lokakuussa 1943. Holokaustin tapahtumista Irving ei vielä vuonna 1977 kieltänyt. Myöhemmin Irving siirtyi kuitenkin yhä johdonmukaisemmin poliittisen äärioikeiston riveihin. Tutkijauskottavuutensa kadottua Irving on hankkinut mainetta lähinnä holokaustin kieltäjänä, jossa hän on joutunut useampaankin otteeseen vastaamaan kirjoittamastaan tai sanomastaan oikeudessa tai on halunnut itse perätä laakuvassa kadotettua mainettaan.

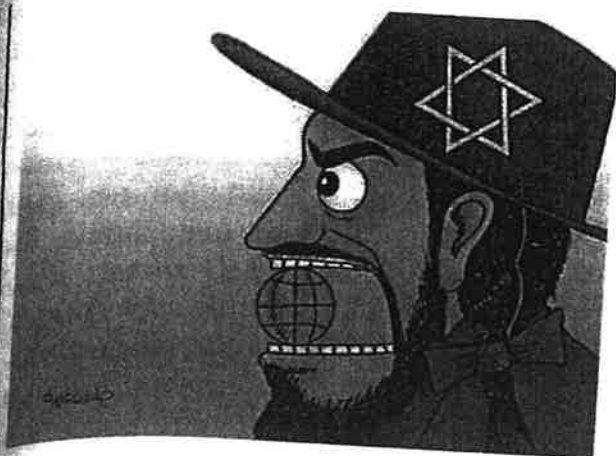
Viimeksi mainittuun liittyen Irving nousi näyttävästi otsikoihin vuonna 2000 hävittyään Lontoossa oikeudenkäynnin menetetystä maineestaan. Prosessin taustalla oli yhdysvaltalaisen tutkija Barbara Lipstadtin vuonna 1993 julkaisema teos *Denying the Holocaust*. Lipstadt mainitsee siinä myös Irvingin nimen useampaankin kertaan todeten tämän olevan holokaustin kieltäjä sekä antisemiittien puhemies. Irving katsoi Lipstadtin herjanneen tästä kirjassaan ja haastoi Lipstadtin ja hänen kirjansa julkaisseen kustantajan oikeuteen. Oikeudenkäynnin yhteydessä vastaajien asiantuntijoina esiintyneet holokaustin tutkijat – näiden joukossa nim. Christopher R. Browning ja Peter Longerich – antoivat lausuntonsa Irvingin teoksista. Irvingin kestäättömät väitteet kumottiin ja hänen ammattitaitonsa historioitsijana asetettiin kyseenalaiseksi. Oikeus vapautti Lipstadtin ja hänen kustantajansa herjaussyyt-
töistä todeten päätöksessään, että David Irving oli holokaustin kieltäjä, rasis-
miin antisemiitti, ja että hänellä oli yh-

teyksiä äärioikeistolaisiin piireihin.

David Irving nousi jälleen julkisuu-
teen marraskuussa 2005 Itävallan poliis-
sin pidätettyä luentomatkalle tulleen Ir-
vingin holokaustin kieltäjänä vuonna
1989 annetun etsintäkuulutuksen pe-
rusteella. Hänet tuomittiin helmikuussa
2006 kolmeksi vuodeksi vankilaan vaa-
rallisena historianväärentäjänä. Irving
vapautui ehdonalaan joulukuussa
2006 ja karkotettiin Englantiin.

Edellä mainittu Irvingille holokaustin
kieltämisestä annettu tuomio perustui
Itävallassa toisen maailmansodan jäl-
keen annettuun kansallissosialistisen
puolue toiminnan kieltävään lakiin. Tä-
tä oli vielä täydennetty vuonna 1992 li-
säyksellä, jossa kansallissosialistisen
hallinnon tekemän kansanmurhan tai
sen muiden ihmisyyttä vastaan teke-
mien rikosten kieltäminen, karkea vä-
hättely tai hyväksyminen kriminalisoi-
ttiin. Itävallan ja Saksan ohella holo-
kaustin kieltäminen on kriminalisoitu
tällä hetkellä Euroopassa myös Belgias-
sa, Tshekissä, Ranskassa, Liettuassa,
Puolassa, Romaniassa, Slovakiassa ja
Sveitsissä sekä Euroopan ulkopuolella
Israelissa. Eräissä muissa maissa holo-
kaustin kieltämisestä on mahdollisuus
rangaista esimerkiksi rodullisen diskri-
minoinnin kieltävän lainsäädännön pe-
rusteella. Suomessa antisemiittisestä
toiminnasta on mahdollista rangaista
kansanryhmän vastaisen kiihotuksen
kriminalisoivan lain perusteella.⁵⁶

Edelliseen liittyen on kuitenkin todet-
tava, että holokaustin kieltämisen kri-
minalisoiva lainsäädäntö on varsin voi-
maton yli rajojen tapahtuvan toimin-
nan suhteen. Tästä on parhaana esi-
merkkinä World Wide Web, jota holo-
kaustin kieltäjät ovat ryhtyneet 1990-lu-
vulta lähtien yhä laajenevassa määrin
hyödyntämään. Verkkopalvelimen toi-
miessa maassa, jonka lainsäädäntö ei
tuomitse holokaustin kieltämistä, sitä

Näkemyks juutalaisista maailman hallitsijoina on kuulunut juutalaisvastaisten piirrosten kestoaiheisiin. Kuvassa jordanialaisen *Al-Rai* lehden 4.3.2007 julkaisema piirros.

minnalle perustamalla holokaustin tutkimukseen keskittyvän tutkimuslaitoksen.⁵⁸

Holokaustin kieltämisen ohella toisen maailmansodan jälkeinen maailma on joutunut ottamaan kantaa myös Hitlerin juutalaisvainojen suhteellistamiseen, holokaustin merkitystä on pyritty vähentämään vertailemalla sitä muihin historian tapahtumiin tai puolustelemalla tapahtunutta sijoittamalla se laajempaan kontekstiin. Saksassa Hitlerin rikoksia pyrittiin suhteuttamaan heti sodan päättymisen jälkeen muuttamalla mm. liittoutuneiden ilmapommitusten aiheuttamia miljoonien uhreja ja viittaamalla myös liittoutuneiden mahdollisiin sotarikoksiin. Laajamman keskustelun kohteeksi holokaustin suhteellistaminen joutui kuitenkin vasta 1980-luvun jälkipuolella Saksan liittotasavallassa käydyssä ns. *Historikerstreit*in, historioitsijakiistan⁵⁹ vuoksi.

Muutamien vuosien lehdistössä ja alan julkaisukirjoissa vellone keskustelu on siirtynyt liikkeelle länsiberliiniläisen fasismin tutkija Ernst Nolten lehtiartikkelissa *Frankfurter Allgemeine Zeitung*issa joulukuussa 1986.⁶⁰ Artikkelissaan Nolte

asetti holokaustin ainutlaatuisuuden kyseenalaiseksi kysymällä, eikö Stalinin Vankileirien saaristo ollut sittenkin alkuperäisempi innovaatio kuin Hitlerin Auschwitz? Tai, ryhtyikö Hitler "aasialaiseen tekoonsa" – millaiseksi Nolte juutalaisten surmaamista luonnehtii – koska saksalaiset pelkäsivät olevansa samanlaisen aasialaisen teon potentiaalisia uhreja. Koska Stalinin terrori oli varhaisempaa, niin Nolten mielestä holokausti oli itse asiassa itsepuolustusellinen teko.

Nolte laajensi lehtiartikkelinsa teesit myös laajemmaksi tutkimukseksi aiheesta. Vuonna 1987 ilmestyneessä teoksessaan *Der Europäische Bürgerkrieg 1917–1945. Nationalsozialismus und Bolschewismus*⁶¹ Nolte katsoi kahden totalitäärisen ideologian, kommunismin ja fasismin leimanneen Euroopan kohtaloita ensimmäisen maailmansodan päättymisestä toisen maailmansodan päättymiseen. Koska kommunismi oli ideologioista varhaisempi, sen nousu provosoi fasismin synnyn. Tuloksena oli Euroopan kansalaissota, kommunismin ja fasismin välinen taistelu. Mutta kaikkeen tähän oli syypää ennen kaikkea kommunismi. Nolten mukaan ilman bolshevismia uhkaa sellaiset kansallissosialistiset suuruudet kuten Adolf Hitler, Alfred Rosenberg tai Heinrich Himmler olisivat jääneet syntymättä. Nolte perusteli Kolmannen valtakunnan radikaalia juutalaispolitiikkaa myös sillä, että juutalaiset olisivat itse asiassa julistaneet sodan Saksalle, kun juutalaisen maailmankongressin presidentti Chaim Weizmann oli ilmoittanut toisen maailmansodan alussa järjestönsä tukevan Ison-Britannian sota-ponnistuksia.⁶² Tämähän oli näkemys, joka oli voimakkaasti esillä jo sota-vuosien Saksassa – taistelu juutalaisuutta vastaan selitettiin yhdeksi maailmansodan rintamasta.

Nolten ohella Saksan kansallissosialistisesta menneisyydestä revisioitavaa historiakuvaava ja sen avulla luotavaa uutta länsisaksalaista identiteettiä oli tuottamassa myös muutama muu konservatiivismielinen historioitsija. Vastapooliksi kiistelyssä nousi suurempi joukko vasemmistolaisesti suuntautuneita historioitsijoita henkisenä johtajanaan filosofi Jürgen Habermas. Nämä tulkitsivat konservatiivien yrittävän vahvistaa Saksan asemaa Euroopassa pyrkimällä vapautumaan Hitlerin Saksan aiheuttaman syyllisyyden taakasta suhteellistamalla kansallissosialistien juutalaisvainoja. Heidän mielestään minkäänlainen vertailu tai suhteellistaminen ei saisi tulla kysymykseen, sillä se merkitsisi samalla natsien julmuuksien vähättelyä. Konservatiivien politiikan tavoitteena olisi *Verharmlosung*, 'harmittomaksi tekeminen', jolla termillä tätä politiikkaa on Saksassa kutsuttu.

Voit sanoa, että historioitsijakiistassa ei ollut voittajia eikä häviäjiä. Keskustelun suurimmaksi anniksi on mainittu se, että siinä koeteltiin ensi kerran vakavasti Kolmannen valtakunnan normalisoinnin ja kansallissosialismin historialliseksi tekemisen rajoja. Käyty keskustelu osoitti, kuten Seppo Hentilä toteaa, että Hitlerin Saksan juutalaisvainojen kohdalla moraalisia ja tieteellisiä argumentteja on mahdotonta erottaa toisistaan. Holokaustin ainutkertaisuutta ei voida kiistää sillä, että joukkomurhia on ihmiskunnan historiassa tehty aikaisemminkin. Ernst Nolten ja hänen kannattajiensa lähestymistapa oli jo tässä mielessä haavoittuvainen. Vielä pahemmin Nolten erehtyi kuvitellessaan, että tieteellisillä argumenteilla – eli yrittämällä osoittaa Hitlerin Auschwitzin ja Stalinin Vankileirien saariston kausaalinen yhteys – voitaisiin kumota moraaliset argumentit – eli saksalaisten syyllisyys.⁶³

Vaikka Stalinin vainot edelsivätkin historiallisesti Hitlerin vainoja, niin kansallissosialistit eivät lainanneet moneen todejaan Neuvostoliitosta. Heidän vainonsa olivat *sui generis* – oma luokkaansa – ja kieltäytyminen tunnustamasta tätä heijastaa, kuten Barbara Lipstadt painottaa, samaa ideologian voittokulkua totuudesta,⁶⁴ kuten holokaustin kieltämisessä yleensäkin. Vaikka Stalin onkin vainojen uhrien määrän mukaan laskettuna suurempi syntinen kuin Hitler, niin heidän vainoissaan oli kuitenkin suuri laadullinen ero: Stalinin vainot olivat mielivaltaa, jonka kohteeksi saattoi joutua jokainen, joka oli väärään aikaan väärässä paikassa. Hitlerin juutalaisvainot olivat sitä vastoin suunnitelmallisesti kohdennetut. Ennen holokaustia historiasta ei löydy yhtään ainoaa esimerkkiä siitä, että jokin valtio olisi ottanut tavoitteekseen tuhoata tietyn tahtoen fyysisesti jonkin tietyn ihmisryhmän, sen kaikki miehet, naiset, lapset, nuoret, vanhat, terveet ja sairast, ja turvautunut tässä kaikkiin mahdollisiin valtiolla käytettävissä oleviin keinoin. Tässä mielessä holokaustia pidettävä omaa luokkaansa olevana tapahtumana maailmanhistoriassa. Vaikka Kolmannen valtakunnan valtiopiirissä asuneet juutalaiset ovat joutuneet tuhoamisen kaiken kattavan, ehdottoman, totaaliseen tuhoamiseen tähdenmurhan kohteeksi. Tätä holokaustisuhteuttajia eivät ole halunneet ymmärtää.

Tällä hetkellä holokaustin kieltäminen on tuomittu myös yleismaailmallisesti Yhdistyneiden kansakuntien toimista. YK:n yleiskokous hyväksyi 26.1.2007 päätöslauselman, joka tuomitsee juutalaisvainojen kyseenalaistamisen. Päätöslauselma hyväksyttiin 148 äänestystä. Yhdysvaltain esittämä syntyneessä päätöslauselmassa viitataan kaikkia maita "yksiselitteisesti"

hylkäämään kaikki toimet, joilla pyritään holokaustin osittaiseen tai kokonaan tapahtuvaan kieltämiseen historiallisena tapahtumana.”⁶⁵ Päätöslauselma hyväksyttiin järjestyksessä toisen kansainvälisen holokaustin uhrien muistopäivän aattona. Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous oli esittänyt vuonna 2005, että Auschwitzin vapauttamispäivää, 27. tammikuuta tultaisiin jatkossa viettämään kansainvälisenä holokaustin muistopäivänä ja kehottanut kaikkia kansakuntia pitämään holokaustin muistoa elävänä vastaavien kansanmurhien ehkäisemiseksi.

Euroopassa vastaaviin toimiin oli ryhtynyt jo vuosikymmentä aiemmin vuonna 1995 Euroopan parlamentin antaessa päätöslauselman, jossa neuvostoa, komissiota ja jäsenvaltioita kehoitettiin ehkäisemään antisemitismia ja rasismin torjuntaa lisäämällä erityisesti nuorten tietoisuutta historiastaan ja juutalaisten kansanmurhan opetuksista kannustamalla juutalaisten kansanmurhan muistamiseen muun muuassa julistamalla tammikuun 27. päivän kaikkialla unionissa juutalaisten kansanmurhan eurooppalaiseksi muistopäiväksi.⁶⁶ Suomessa holokaustin muistopäivää on vietetty Jad Vashem, Suomen osaston järjestämänä vuodesta 1995 alkaen. Opetusministeriön myöntämä taloudellisen tuki on mahdollistanut valtakunnallisten muistotilaisuuksien järjestämisen vuodesta 2002 lähtien. Suomalaisessa kalenterissa holokaustin muistopäivä 27. tammikuuta – Vainojen uhrien muistopäivä – on ollut vuodesta 2003 alkaen.

ONKO MIKÄÄN MUUTTUNUT?

Meidän aikamme antisemitismin vaiheista 2000-luvun alku voidaan nähdä osittain vuodelta 1967 kesäkuun kuu-

den päivän sotaan verrattavissa olevana rajapyykkinä. Palestiinalaisten toisen Intifadan alkaminen syksyllä 2000 sekä vuoden 2001 syyskuun 11. päivän terrori-iskut Yhdysvaltoihin ovat luoneet jälleen uuden asetelman myös maailman antisemitismin kenttään. Tilanne on nyt kokonaisuudessaan niin paljon aiemmasta poikkeava, että useimmat tutkijat ovat halunneet leimata uuden vuosituhannen juutalaisvihan erityiseksi ”uudeksi antisemitismiksi”.⁶⁷ Termiä on tosin tarjottu ajassa elävälle antisemitismille aika ajoin jo 1950-luvulta lähtien.

Euroopan rasismia ja muukalaisvihan seurantakeskus EUMC ottaa kantaa kysymykseen uudesta antisemitismistä vuonna 2004 julkaisemassaan *Antisemitismin muodot EU:ssa vuosina 2002–2003* -tutkimuksessa.⁶⁸ Se toteaa, että analyttisessä mielessä uudesta antisemitismistä voidaan puhua, jos antisemitismin luonteessa on tapahtunut uudesta kuvitteellisen ’juutalaisen’ määrittelystä aiheutuneita muutoksia, tai jos antisemitismin ilmentymisessä on tapahtunut muutoksia. Jälkimmäisessä tapauksessa kysymyksessä olisivat antisemitismin ilmentymisen osalta esimerkiksi politiikassa, mediassa ja jokapäiväisessä elämässä tapahtuneet muutokset tai uusien antisemitismin levitystapojen, uusien aktiivisten toimijoiden tai laadullisesti tai määrällisesti uudelle tasolle nousseiden antisemiittisten tekojen aiheuttamat muutokset.

Mitä itse antisemitismin luonteeseen tulee, niin EUMC:n mukaan on varsin kyseenalaista, onko ’juutalaisen’ stereotyyppiä tapahtunut mitään olennaista muutosta. Antisemitismin ilmentymisen osalta muutoksia on sitä vastoin enemmänkin. EUMC:n mukaan tuolloisessa antisemitismikeskustelussa oli lähes konsensus siitä, että juutalaisia tai juutalaisia instituutioita vastaan tehtyjen verbaalisten ja fyysisten hyökkäys-

määritteelle haetaan sitä vastoin oikeutusta antisemitismin stereotypioissa ta-
pahtuneista muutoksista, niin tähän on
vain vähän perusteita, kuten edellä on
todettu. Tässä mielessä antisemitismin
– "maailman vanhimman vihan" stereo-
typiat ovat ennallaan. Niiden kautta voi
yrittää päästä myös oman aikamme an-
tisemitismin vaikuttimiin.

Juutalaisvihan vuosisataista historiaa
tutkittaessa antisemitismin erilaisiin
historiallisiin yhteyksiin sijoitetuista se-
litysmalleista saattaa havaita, että eräät
niistä menevät ikään kuin päällekkäin
toistensa kanssa. Olennaista onkin huo-
mata, että antisemitismiä on varsin
mahdotonta selittää vain yhdellä seli-
tysmallilla. Eri aikoina antisemitismin
syntyn ja voimistumiseen ovat varmas-
ti vaikuttaneet erilaiset tekijät, mutta
tällöinkin ilmiön selittäminen vain yh-
den ainoan tekijän perusteella tuntuu
varsin uskalletulta. Koska antisemitis-
missä on kysymys varsin monimutkai-
sen koneiston – ihmisen – käyttäytymi-
sistä, niin tähän käyttäytymiseen on
voinut vaikuttaa samanaikaisesti mitä
moninaisempia tekijöitä. Miten teoksen
lohdannossa esiteltyt teoriat sitten so-
veltuisivat tämän päivän antisemitis-
min selittämiseen? Mitä elementtejä on
löydettävissä oman aikamme juutalais-
vihasta?

Ensinnäkin mitä tulee kristilliseen an-
tisemitismiin, niin sen aika on jo ohi.
Kristinuskon kuuluu antisemitismin se-
littäjänä niihin harvoin tekijöihin, joi-
den merkitys on laskenut jyrkästi toisen
maailmansodan jälkeen. Holokaustin
on sanoa vaikuttaneen kahdellakin ta-
alla toisen maailmansodan jälkeisen
antisemitismin luonteeseen. Se päätti
1900-luvun jälkipuolella alkaneen po-
littisen ja rassistisen antisemitismin val-
loituksen. Holokaustin jäljet pelästytti-
vät laajasti, mihin tämä saattoi joh-
taa. Antisemitismi tukeutui jatkossa

Hitlerin äärimmilleen viemää poliitti-
suutta ja rasismia korostavaa juutalais-
vihaa varhaisempaan ilmiöön, erilaisis-
ta ennakkoluuloista voimansa ammen-
tavaan traditionaaliseen antisemitis-
miin. Holokaustin jälkeen antisemitis-
mi palasi parrasvaloihin ikään kuin uu-
distuneessa asussa, ja tämä uudistumis-
prosessi on jatkunut myös toisen maail-
mansodan jälkeisinä vuosikymmeninä
ja jatkuu yhä edelleen. Toinen muutos
on koskenut uskonnollisen antisemitis-
min marginaalistumista. Suurin osa
kristillisistä valtiokirkoista tuomitsi so-
dan jälkeen huonoa omaatuntoa potien
sekä antijudaismia että uskonnollisen
antisemitismin.⁶⁹ Kansainvälisen anti-
semitismin vastaisen järjestön *Anti-De-
famation Leaguen* (ADL) kahdessatoista
Euroopan maassa vuonna 2005 teke-
män tutkimuksen mukaan vain 20 %
haastatelluista oli sitä mieltä, että juu-
talaiset olivat syyllisiä Kristuksen kuo-
lemaan. Syyllistävimmän juutalaiseen
suhtautuivat tässä tapauksessa puola-
laiset, joista 39 % piti juutalaisia syylli-
sinä.⁷⁰ Puolalaisten osalta tulos on näh-
tävä esimerkkinä hartaan katolisuuden
ja vanhan traditionaalisen juutalaisvas-
taisuuden yhteisvaikutuksesta.

Juutalaisten väitetty ulkopuolisuus,
heidän muukalaisuutensa – juutalaisvi-
han vanhin selitystekijä – soveltuu an-
tisemitismin selittäjäksi tänäkin päivä-
nä. Se ilmenee ennen kaikkea maail-
man juutalaisten kuvittelussa suhteessa
Israelin valtioon. Tämä tuli hyvin esiin
edellä mainitussa vuoden 2005 ADL-
tutkimuksessa. Tämän mukaan keski-
määrin 43 % haastatelluista uskoi juu-
talaisten olevan lojaalimpia Israelia
kuin omaa kotimaataan kohtaan. Vas-
taavassa vuonna 2002 tehdyssä tutki-
muksessa ko. osuus oli ollut vielä kaksi
prosenttiyksikköä suurempi, 45 %. Ul-
kopuolisiksi kokemisesta voi tulkita
kertovan myös vuoden 2002 tutkimuk-

sen tuloksen siitä, että 19 % haastatelluista uskoi juutalaisten välittävän vain omistaan.⁷¹ Yhdysvaltojen osalta vastaavat luvut ovat jonkin verran pienemmät. Vuoden 2002 ADL-tutkimuksen mukaan 33 % haastelluista uskoi, että juutalaiset olivat lojaalimpia Israelia kuin Yhdysvaltoja kohtaan. Siihen, että juutalaiset välittävät vain omistaan, uskoi 16 %.⁷² Juutalainen koetaan edelleenkin ulkopuoliseksi, mitä korostaa myös Israelin valtion, ulkopuolisuus Lähi-idän arabiväestön keskuudessa.

Myös juutalaisten käyttäminen syntipukkeina kuuluu olennaisesti tämän päivän antisemitismiin. Se on edelleen erinomainen esimerkki selitettäväksi erilaisilla psykologisilla teorioilla. Ihminen ei ole muuttunut ihmisenä, sillä on edelleen sama tarve aggressioiden purkamiseen ja syntipukin etsimiseen. Tässä mielessä tilanne on valitettavasti ennallaan. Juutalaisten syntipukiksi joutumista voidaan selittää edelleen myös historiallisilla tekijöillä. Jo edellä on todettu toisen maailmansodan jälkeisen antisemitismin saaneen Israelin valtion synnyn myötä paljon uutta sisältöä. Tämän päivän antisemitismi sekoittuikin entistä voimakkaammin Israel-vastaisuuden kanssa. Israelin valtiosta on muodostunut maailmaan kollektiivinen juutalainen.⁷³ Yhdysvaltoihin 11. syyskuuta 2001 suuntautuneiden terroriiskujen jälkeen Israelin valtion olemassaolo on myös nähty konkreettisesti syynä islamilaisen maailman ääriainesten Yhdysvaltoja kohtaan tuntemaan vihaan. Israelista on tehty tässä syntipukki ja samalla myös uhka uusien terroritoimien jatkumisesta. Koska Israel ja juutalaiset rinnastetaan keskenään, niin eri puolilla maailmaa asuvat juutalaiset ovat saaneet juutalaisina myös osansa Israelia kohtaan tunnetusta vihasta. Vuoden 2005 ADL-tutkimuksen mukaan 29 % haastatelluista eurooppalai-

sista kertoi Israelin toimien vaikuttaneen hänen mielipiteisiinsä juutalaisista. Vaikutuksen myöntäneistä 53 % toteasi sen olleen negatiivista. Haastatelluista 39 % yhdisti lisääntyneen antisemitismin Lähi-idän tapahtumiin ja uskoi Euroopan juutalaisiin kohdistuneen väkivallan aiheutuneen Israel-vastaisuudesta. Haastatelluista 23 % halusi laittaa tämän kuitenkin edelleen juutalaisvastaisuuden tiliin.⁷⁴ Yhdysvaltojen osalta vuoden 2002 tutkimus paljasti ensi kerran Israelia kohtaan tunnetun kielteisyyden vaikuttaneen myös omalta osaltaan antisemitistisiä uskomuksia vahvistavasti. ADL:n edellisissä, vuosina 1992 ja 1995 toteutetuissa tutkimuksissa, tätä ei ollut vielä havaittavissa.

Juutalaisten heikkous ei juuri sovellu tämän päivän antisemitismin selittäjäksi. Juutalainen ei ole enää köyhä pakolainen. Juutalaisten hallussa olevan valan voi sitä vastoin katsoa aiheuttavan antisemitismia. Keskeisenä on edelleen syytös siitä, että juutalaiset pankkiiri ohjaavat maailman kohtaloita. Edellä mainitun ADL-tutkimuksen mukaan lähes 30 % tutkimuksessa haastatelluista katsoi, että juutalaisilla oli liian paljon valtaa talouselämässä. Kansainvälisten finanssimarkkinoiden osalta juutalaisten valtaa piti liian suurena 32 %.⁷⁵ Yhdysvaltojen osalta luvut ovat tässäkin tapauksessa jonkin verran pienemmät. 24 % amerikkalaisista oli sitä mieltä, että juutalaisilla oli liikaa valtaa liike-elämässä, ja 20 % katsoi, että juutalaisilla oli liikaa vaikutusvaltaa Wall Streetillä.⁷⁶ Edellä todetut vuoden 2005 luvut ovat eurooppalaisten osalta jonkin verran pienemmät kuin italialaisen *Corriere della Sera* -lehden vuonna 2003 tekemä tutkimus EU-maassa teettämässä tutkimuksessa mitatut. Haastatelluista oli todennut tällöin, että juutalaisilla oli "erityissuhde rahaan".⁷⁸

Talouselämään liittyen juutalaisten

on tehty maailman globalisaation taustavaikuttajia. Antisemitismi on ottanut asevarastoonsa globalisaation ja siihen liittyvät kielteiset asenteet, ja juutalaisten syyllisyyttä vakuuttavien onkin ollut helppo löytää ajatusmaailmalleen hyväksyntää maailmalla.⁷⁹ Äärivasemmiston ohella globalisaatiota ja sen edustamaa kapitalismia ovat noussut vastustamaan myös kansallisia arvoja korostava äärioikeisto sekä osa globalisaatioon kielteisesti suhtautuvista vihreistä. Näiden ryhmien muodostama globaalisäätö vastainen rintama on leimannut Israelin maailman viimeiseksi kolonialistiseksi siirtomaavaltioksi, länsivaltojen luomaksi kapitalistiksi enklaaviksi arabiväestön keskuuteen palestiinalaisten ja Israelin arabien orjuuttajaksi. Juutalaisen rahan selitetään myös pitävän Yhdysvallat Lähi-idässä valvomassa juutalaisten intressejä ja asettavan samalla koko länsimailman alttiiksi islamilaisten ääriainesten terroriteoille. Juutalaisten intressipiirien nähdään myös ajaneen George W. Bushin hallinnon sotaan Irakia vastaan. Uskomus juutalaisista Yhdysvaltoja ohjaamassa, on lisääntynyt 1990-luvun lopulta alkaen. Väitteen siitä, että juutalaisilla on paljon valtaa Yhdysvalloissa, oli vuonna 1998 valmis allekirjoittamaan haastatelluista 11 %, vuonna 2001 16 % ja vuonna 2002 jo 20 %.⁸⁰ Tosin toisen maailmansodan jälkeistä aikaa kokonaaisuutena tarkasteltaessa ko. näkemys voi todeta olevan laskussa. Kun vuonna 1946 jopa 55 % yhdysvaltalaisista oli ollut sitä mieltä, että juutalaisilla on liikaa valtaa, niin vuonna 1987 näin ajatteli vain 21 % ja vuonna 1992 31 %. Kansainvälisen öljykriisin laineissa maailman juutalaisten liiasta vallasta vähenivät tosin käydä vuonna 1975 vielä niinkin korkealla kuin 37 %:ssa.⁸¹ Maailmanpoliittisilla tekijöillä onkin ollut varsin keskeinen vaikutus käsityk-

siin juutalaisten hallussa olevasta valasta. Vaikka mittausluvut ovat laskeutuneetkin sitten 1940-luvun huippuarvojen, niin yhdysvaltaiseen antisemitismiin liittyy tänään kaikkein kiinteimmin uskomus siitä, että juutalaisilla on hallussaan liikaa valtaa. Kun ADL aloitti 1960-luvulla antisemitismin mittauksensa Yhdysvalloissa, juutalaisiin yleisimmin yhdistettävät negatiiviset stereotypiat liittyivät juutalaisten rehellisyyteen ja etiikkaan. Tänä päivänä yleisimmät negatiiviset stereotypiat liittyvät väitteeseen liiasta vallasta.⁸²

Globalisaation vastaisuuden ohella tämän päivän antisemitismi sekoittuu voimakkaasti antiamerikkalaisuuteen. Vuoden 2001 syyskuun 11. päivän terrori-iskut Yhdysvaltoihin ovat luoneet uuden entistä selvemmän rintamalinjan myös juutalaisvihaan. Yhdysvaltojen läsnäolo Lähi-idässä ja sen antama ehdollistamaton tuki Israelille yhdistetään terroristien Yhdysvaltoja vastaan aloittamaan sotaan. Euroopassa on tunnettu syyskuusta 2001 lähtien pelkoa siitä, että ääri-islamilaisten terrorismi kohdistuisi jatkossa laajemminkin länsimaita kohtaan, ei enää vain Yhdysvaltoja vastaan. Koska Israel nähdään tässä ongelman ytimenä, se on ruokkinut myös antisemitismia ja juutalaisvastaisia kannanottoja. Hyvin kuvaava on tässä mielessä italialaisen *Corriere della Sera* -lehden yhdeksässä EU-maassa teettämän tutkimuksen tulos eurooppalaisten suhtautumisesta Israeliin. Tämän tammikuussa 2004 julkistetun tutkimuksen mukaan 15 % haastatelluista oli sitä mieltä, että maailmalle olisi parempi, jos Israelia ei olisi olemassa.⁸³ Tässä suhteessa tulos myötäilee syyskuun 2003 tehtyä, paljon kohua herättänyttä EU-tutkimusta, jonka mukaan eurooppalaiset kokivat Israelin suurimpana uhkana maailmanrauhalle.⁸⁴

Viitattaessa juutalaisten väitettyyn ta-

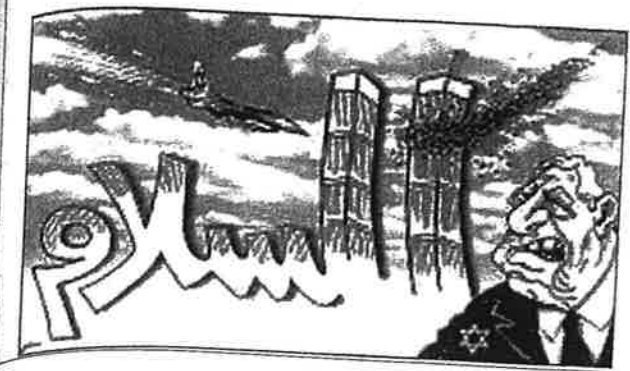
loudelliseen valtaan taustalla voi havaita pilkistävän myös antisemitismin ikiaikaisen legendan juutalaisesta salaliitosta maailman hallitsemiseksi. Hyvin paljon julkisuutta tältä osin sai Malaysian pääministeri Mahathir Mohamin puhe Islamilaisten maiden huippukokouksessa lokakuussa 2003 ja hänen siinä yhteydessä esittämänsä syytös siitä, että juutalaiset hallitsevat maailmaa muiden kautta, ja että he saavat muut taistelemaan ja kuolemaan puolestaan.⁸⁵ Sionismi ja Israelin valtio nähdään osana juutalaisen rahavallan ohjaamaa globaalia salaliittoa juutalaisen tai juutalais-imperialistisen maailmanvallan luomiseksi. Keskiajan harhamallinen antisemitismi elää voimallisena myös 2000-luvun maailmassa.

Oman aikamme salaliittoteorioihin mieltyneet antisemiitit ovat kaivaneet naftaliinista jopa vanhat *Siionin viisaiden pöytäkirjat* ja antaneet Siionin viisaille uusia tehtäviä juutalaisten maailmanherruuden saavuttamiseksi. Tällä kertaa Siionin viisaat eivät luhista keisarikuntaa, vaan pilvenpiirtäjiä. Tähän kieltämättä yllättävään tulkintaan eräät antisemiittipiirit ovat päässeet yhdistämällä Yhdysvaltoihin syyskuun 11. päivänä 2001 kohdistunut terrori-isku maailmanlaajuiseen Siionin viisaiden johtamaan juutalaiseen salaliittoon. Itse asiassa vaihtoehtoisia salaliittoteorioita on jo niin paljon, että aiheen ympärille on rakentunut suoranainen salaliittoteollisuus asianmukaisine kirjallisine ja audiovisuaalisine oheistuotteineen.⁸⁶

Salaperäisten maailmansionismia johtavien Siionin viisaiden ohella syyllisiä on löydetty myös konkreettisimmista piireistä. Osassa teorioista lähdetään liikkeelle siitä, että Israelin salainen palvelu *Mossad* olisi suunnitellut ja toteuttanut hankkeen vahingoittaakseen sillä islamilaista maailmaa. Tai, että

hankkeen toteuttajina olisi ollut joukko CIA:n ja *Mossad*in luopioita, joiden tarkoituksena oli ajaa Yhdysvallat sotaan Afganistania vastaan turvatakseen itselleen sikäläinen tuottava oopiumikauppa. Osassa teorioista Israel vain tiesi oman Yhdysvaltoihin sijoitetun vakoilijaverkostonsa avulla terrorihankkeesta etukäteen, mutta ei paljastanut tietoaan Yhdysvalloille. Osassa teorioista syylliset löytyvät New Yorkin *World Trade Center*in ahneiden juutalaisten omistajien keskuudesta. Nämä antoivat tuhota WTC:n nostaakseen vakuutuksina miljoonakorvaukset. Varmasti tunnetuin WTC:n terrori-iskuun liittyvistä salaliittotarinoista on kuitenkin legenda 4000:sta ennakkovaroituksen saaneesta juutalaisesta. Tämän mukaan *World Trade Center*issä työskentelevät 4000 Amerikan juutalaista tai israelilaista saivat etukäteen salaisen ohjeen jäädä tulematta työpaikalleen 11.9.2001. He menettelivät saamansa ohjeen mukaan, ja siksi rakennukseen kohdistuneessa iskussa ei kuollut tai kadonnut yhtään Amerikan juutalaista tai israelilaista. Näin ainakin tarinassa kerrotaan. Eräissä tarinaversioissa pelastettavaksi kuului myös Israelin pääministeri Ariel Sharon, jota kehoitettiin peruuttamaan muuten samalle päivälle osunut New Yorkin vierailunsa.

Syyskuun 11. päivän 2001 terrori-iskuun yhdistetyt salaliittoteoriat tuovat vanhat juutalaisiin yhdistetyt salaliittoteoriat kolmannelle vuosituhannelle. Ulkokuori on modernisoitu, mutta sisältö on sama: juutalainen/Israel on paha ja pyrkii vallanhimossaan hallitsemaan maailmaa. Juutalaisia keskiaikalaisten kaivojen ja lähteiden myrkyttämisestä syyllistyneiden tarinoiden tavoin myös nämä uudet juutalaisten pahuutta väittävät salaliittoteoriat demonisoivat ja hokkaasti juutalaisia ja sopivat siten hyvin perustelemaan juutalaisvihaa.

pääministeri Ariel Sharon katselemassa kuinka israelilainen hävittäjä syöksyy New Yorkin World Trade Centeriin. Kuvassa on myös arabiankielinen sana "rauha". Qatarilaisessa *Al-Watan* -lehdessä 26.3.2002 julkaistu piirros julistaa arabimaailmassa laajalle levinnyttä salaliittoteoriaa siitä, että Yhdysvaltoihin 11.9.2001 tehdyn hyökkäyksen takana ei olisi-kaan ollut *Al-Qaida* vaan Israel, joka sai siten Yhdysvallat hyökkäämään Lähi-itään.

haa vastaanhan on syytä taistella. Ei siis ihme, että nämä juutalaisia syyllistävät salaliittoteoriat ovat löytäneet kannattajia muuten hyvinkin etäällä toisistaan vaikuttavien ryhmien keskuudesta. Yhdysvalloissa niitä ovat levittäneet niin äärioikeistolaiset kuin valkoisen vallan kannattajatkin. Tämän ohella niiden tarjoamaa mahdollisuutta syyllistää juutalaisia on hyödynnetty myös islamilaisessa maailmassa.

Juutalaisten hallussa olevan vallan yhteys antisemitismiin on tullut hyvin selvästi esille myös juutalaisten suhteesta sotilaalliseen voimaan. Tämä tuli hyvin esille jo vuonna 1967 Israelille voitokkaan kuuden päivän sodan yhteydessä. Israel sai voimankäytöllään ihailluista maailmalla, mutta myös vastustusta. Monet eivät voineet hyväksyä, että Davidista oli nyt tullut Goljat, aiemmasta turvattomien pakolaisten suojaajasta Lähi-idän sotilasmahti, salamasodan taituri, arabiarmeijoiden voitokas ja palestiinalaisalueiden miehittäjä. Synlock oli muuttunut Ramboksi. Juutalaisten hallussa oleva valta on johta-

nut juutalaisten syyllistämisessä myös Israelin rinnastamiseen Hitlerin Saksan kanssa. Natsismi ja holokausti on projisoitu Israelin valtiooon. Kun uhreista on tehty pyöveleitä, maailmankaan ei tarvitse enää tuntea syyllisyyttä holokaustista. Juutalaisten vallankäyttö herätti kielteisiä tuntemuksia myös em. vuoden 2002 ADL-tutkimuksessa. Haastatelluista 16% oli sitä mieltä, että juutalaiset olivat muita valmiimpia turvautumaan epämääräisiin keinoihin saavuttaakseen päämääränsä.⁸⁷ Vastaavassa Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa juutalaisten epämääräisiin keinoihin uskoi 19%.⁸⁸

Euroopan rasismin ja muukalaisvihan seurantakeskus EUMC:n vuonna 2004 julkaiseman *Antisemitismin muodot EU:ssa vuosina 2002–2003* -tutkimuksen mukaan antisemitismi on todellinen ongelma Euroopassa. Sen ilmenemismuotojen todetaan yleistyneen joissakin osissa Euroopan unionia kahden kolmen edeltäneen vuoden aikana. Antisemitismin ilmenemismuotojen yleisyys ja vakavuus vaihtelevat maittain, mutta niiden todetaan olevan riittävän vakavia aiheuttaakseen suurta ahdinkoa monille Euroopan 1,2 miljonnasta juutalaisesta. Tutkimuksen mukaan jotkin viranomaiset eivät kuitenkaan näytä tunnustavan antisemitismiä ongelmaksi, koska suuntauksesta ei ole saatavilla virallista tietoa. Monissa tapauksissa valtion viranomaiset eivät seuraa lainkaan antisemiittisiä välikohtauksia, vaan seuranta on kokonaan kansalaisjärjestöjen toiminnan varassa.⁸⁹

Tämän päivän Euroopassa antisemitismi ilmenee julkisuudessa ennen kaikkea suusanallisena häirintänä ja juutalaisten hautausmaiden ja synagogien häpäisynä, toisinaan myös fyysisenä väkivaltana. Antisemitismin esiintymistä maailmalla tarkkaillaan ja tilastoidaan

useammankin tutkimuslaitoksen tai viranomaisen toimesta. Tällöin kerätään tietoa eriasteisista juutalaisiin kohdistetuista rikoksista ja häirinnästä. Esimerkiksi Yhdysvaltojen ulkoministeriön tammikuussa 2005 julkistaman raportin mukaan Euroopan ja Euraasian alueella esiintyi 1. heinäkuuta 2003 ja 15. joulukuuta 2004 välisenä aikana juutalaisiin kohdistettua väkivaltaa yhteensä 12 valtiossa. Suusanallista häirintää kirjattiin 28 valtion osalta ja juutalaisten hautausmaiden ja synagogien häpäisyä on ilmoitettu esiintyneen 30 valtiossa. Kuudentoista valtion osalta on tieto, että niissä ei tapahtunut joko lainkaan antisemiittisiä välikohtauksia tai, että näitä on esiintynyt vain muutama.⁹⁰

Jos tarkastelemme tämän päivän antisemitismia juutalaisvastaisten välikohtausten esiintymisestä laadittujen tilastojen valossa, niin juutalaisvihan kuva on maantieteellisesti määriteltynä täysin perinteinen – sama kuin se on ollut jo vuosisatoja. Eli antisemitismi on ennen kaikkea eurooppalainen ilmiö. Toissijaisesti se on pohjois-amerikkalainen ilmiö, eli tässäkin tapauksessa lähinnä eurooppalaisperäisen väestön ilmiö. Muiden kulttuurien keskuudessa antisemitististen välikohtausten esiintyminen on jo harvinaisempaa. Antisemitismi sinänsä ei ole tietysti vierasta myöskään islamilaisen kulttuurin piirissä, kuten esimerkiksi Iranin presidentti Ahmadinedzadin tai Malesian pääministeri Mahathir Mohamadin julkisuudessakin paljon huomiota saaneesta juutalaisvastaisesta retoriikasta hyvin tiedämme. Islamilaisessa maailmassa antisemitismi esiintyy kuitenkin ennen kaikkea mediassa: lehdistössä, televisiossa, radiossa ja internetissä. Juutalaisväestön fyysiseen kohtaamiseen ja tätä kautta tapahtuvaan antisemitismin osoittamiseen islamilais-

sa maailmassa ei juuri ole mahdollisuutta. Näillä alueiden juutalaisasutuksen määrä on hyvin pieni ja usein myös varsin huomaamaton.

Israelilaisen *Stephen Roth Institute for the Study of Antisemitism and Racism* -tutkimuslaitoksen keräämien tietojen mukaan vuonna 2004 maailmalla tilastoitiin 482 vakavampaa antisemiittistä välikohtausta ja 20 vakavampaa väkivallantekoa juutalaisia kohtaan. Vuonna 2003 vastaavat luvut olivat olleet 330 ja 30. Edellä mainituista 482 vakavamasta välikohtauksesta yksittäisiin juutalaisiin kohdistui 182. Hautausmaa tai muistomerkki oli kohteena 140:ssä, synagoga 60:ssä, juutalainen liikeyritys 60:ssä ja koulu tai kulttuurikeskus 40 tapauksessa.⁹¹

Euroopan johtava maa sekä antisemiittisten väkivallanteiden että antisemiittisten välikohtausten osalta on ollut Ranska, jota selittää toisaalta Ranskan Euroopan suurin juutalaisasutus (noin 575 000) ja toisaalta suuri muslimiväestön määrä (noin 4 miljoonaa). Toiseksi eniten tapauksia kirjattiin Ison-Britannian osalta. Tilaston kolmannelle sijalle sijoittuu Venäjä ja neljännelle Saksa. Näiden neljän valtion osalta kirjattujen antisemiittisten välikohtausten määrä (262) kattoi vuonna 2004 yli puolet maailman kaikista tilastoiduista tapauksista!

ANTISEMITISMIN TULEVAISUUS

Mikä on antisemitismin tulevaisuus? Olemmeko oppineet mitään holokaustin vuosisadasta, vai onko oppiminen mahdotonta? Onko antisemitismi ikäta? Kun tulevaisuudentutkijat tekevät ennusteitaan, he laativat ne menneiden perusteella. He turvautuvat tällaisten trendianalyysiin eli extrapolointiin. Trendikäyrän perusteella voidaan ar-

nustaa tulevaisuutta sillä edellytyksellä, että mikään yllätyksellinen tekijä ei vaikuta trendikäyrään. Antisemitismin historiassa holokausti olisi voinut olla tällainen uusi muuttaja, joka olisi vaikuttanut antisemitismia hillitsevästi. Mutta näin ei käynyt. Maailma tunsu holokaustin johdosta huonoa omaatuntoa, mutta vain hetken. Antisemitismi jäi henkiin ja se sai hyvin nopeasti myös uutta elinvoimaa. Antisemitismin trendikäyränperusteella voi ennustaa, että antisemitismi ei katoa jatkossakaan.

Holokaustilla oli kuitenkin oma vaikutuksensa antisemitismiin. Voi sanoa, että holokaustin jälkeen antisemitismi palasi parrasvaloihin uudistuneessa asussa ja että tämä uudistumisprosessi on jatkunut ja jatkuu yhä edelleen. Antisemitismi on tänään elinvoimaisempaa kuin vuosikymmeniin. Se on osa arkipäivää niin antisemitismin perinteisellä esiintymisalueella Euroopassa kuin myös maailmanlaajuisesti. Tämän päivän antisemitismin voimakkuuden salaisuus piilee siinä, että se on saavuttanut lisääntyvässä määrin kannattajia myös äärioikeiston ulkopuolelta. Se on saanut uutta pontta antisionismista, antiamerikkalaisuudesta sekä globalisaation vastustuksesta. Syntyperäisten eurooppalaisten ohella antisemitismi on löytänyt merkittävän kannattajajoukon myös Europan muslimivähemmistön keskuudesta.

Ajallisen etäisyyden holokaustiin kasvaessa myös antisemitismin luonne on muuttunut. Juutalaisvastaisia kannattajia ovat nyt esittämässä sukupolvet, jotka ei ole enää omaa yhteyttä holokaustiin. He eivät syyllistä siitä itseään. Päinvastoin, kun uusi sukupolvi on joutunut kohtaamaan holokaustiin liittyneen syyllisyyden, se on synnyttänyt monenlaisia reaktioita, niin rationaalisia kuin irrationaalisia. Jälkimmäisiin kuulunut myös uhrien syyllistämi-

nen. Tämä piirre on vahvistunut entisestään ajallisen etäisyyden holokaustiin kasvaessa.

Voi uskoa, että tämän tyyppinen kehitys jatkuu edelleen. Samoin voi uskoa, että Euroopassa tullaan jatkossakin tuntemaan pelkoa siitä, että myös Eurooppa on alttiina ääri-islamilaisten terrorismille. Koska Israel nähdään ongelman ytimenä, se tulee ruokkimaan jatkossakin antisemitismia. Uskaltaisin myös väittää, että tämä tulee jatkossa nostamaan myös holokaustia esille aiempaa enemmän myös toisessa valossa. Jatkossa holokaustia ei enää kielletä. Päinvastoin se myönnetään ja nostetaan aiempaa keskeisemmin motiiviksi Israelin valtion syntyyn – selvät merkit tästä on jo nähtävissä.

Antisemitismin muuttunut strategia tähtää siihen, että Israelin ei haluta nähdä syntyneen valtiona muiden valtioiden yleisen hyväksynnän kautta, vaan länsivaltojen sanelupolitiikan tuloksena. Tähän ne oli puolestaan ajanut huono omatunto holokaustin Euroopan juutalaisväestölle aiheuttamien kärsimysten johdosta. Antaahan esimerkiksi Yhdysvaltojen pakolaispolitiikka Hitlerin Saksan vuosien osalta aihetta kirpeäänkin kritiikkiin.⁹² Ja koska Israel ei ole syntynyt yleisen hyväksynnän perusteella, sen olemassaoloa on antisemiittien näkemyksen mukaan myös oikein arvostella. Ja tarvittaessa Lähi-idässä olisi myös mahdollista suorittaa sen perusteella valtiollisia uudelleenjärjestelyjä. Tätä puolta on Israelin vastaisissa puheissaan korostanut myös Iranin kovasanainen presidentti Ahmadinejad, joka on kutsunut Israelin valtion perustamista vuonna 1948 salaliitoksi islamilaisia kansoja kohtaan.

En kaikesta huolimatta väitä, että antisemitismi olisi ikuista, sillä ihmisenkin on mahdollistua oppia uusille tavoille. Euroopan rasismien ja muukalais-

vihan seurantakeskuksen *Antisemistin muodot EU:ssa vuosina 2002–2003* -tutkimuksen antisemitismin yleistymisestä antamaan varsin kolkoon kuvaan sisältyy kuitenkin myös toteamus siitä, että myönteistäkin kehitystä oli havaittavissa. Raportin mukaan EU:ssa oli maita, joissa esiintyy suhteellisen vähän antisemiittisiä välikohtauksia ja joissa paikallinen juutalaisväestö ei koe antisemitismiä ongelmana. Joissakin EU:n jäsenvaltioissa valtaväestön antisemiittisten asenteiden on havaittu lieventyneen etenkin nuorten keskuudessa. Raportin mukaan on myös yhä enemmän esimerkkejä antisemitismin torjumiseksi toteutetuista hyvistä aloitteista, kuten kouluikäisille lapsille suunnatuista ohjelmista ja juutalais-, muslimi- ja kristittyjen ryhmien välisestä yhteistyöaloitteista. Joissakin jäsenvaltioissa on myös tiukennettu antisemitismin ja sen harjoittajien vastaista lainsäädäntöä.⁹³

Uskallan kuitenkin väittää, että osittaisista positiivista edistysaskeleista huolimatta antisemitismin loppua ei ole silti näkyvissä. Voi kysyä, kuinka monen sukupolven mittainen intensiivinen koulutus voi vasta häivyttää yhteiskunnasta jopa vuosisatoja vaikuttaneet kulttuuriset juutalaisvastaiset ennakkoluulot? Mutta koulutukseen ei yksin riitä. Koska tämän päivän antisemitismi

kietoutuu suurelta osin kollektiiviseksi juutalaiseksi mielletyn Israelin sekä palestiinalaisten keskinäisiin suhteisiin, ei antisemitismin loppumiselle ole edes edellytyksiä ennen Lähi-idän tilanteen rauhanomaista ratkaisua. Mutta tähän tarvitaan molempien osapuolten aktiivisia ponnisteluja. Sodan voi aloittaa yksin, mutta rauhaan tarvitaan aina kaksi. Riittävän tuen saaminen kompromissiratkaisulle Lähi-idässä on kuitenkin vaikeaa, ja tässä mielessä molempien osapuolten olisi oltava syytä katsoa peiliin. Israelilainen antisemitismin tutkimuksen *grand old man* Yehuda Bauer on luonnehtinut Israelin suhdetta naapureihinsa vuonna 2003 varsin osuvasti toteamalla, että molempien osapuolten hallitsevat eliitit torjuvat kompromissin Lähi-idässä; maksimiminkä toinen osapuoli on valmis tarjoamaan, ei yllä minimiin toisen osapuolen vaatimasta.⁹⁴ Vaikka Lähi-idän tilanne saataisiin rauhanomaiseen ratkaisuun, niin sittenkin vie vielä kauan, ennen kuin antisemitismistä voidaan puhua pelkästään menneisyyteen kuuluvana historiallisena ilmiönä. Ihmiskunnan tulevaisuuteen optimistisesti suhtautuen voi kuitenkin toivoa, että 2000-luku – antisemitismin historian neljäs vuosituhat – jäisi sittenkin antisemitismin – ”maailman pisimmän vihan” – viimeiseksi.